

THE PRINCESS OF CYPRUS

INCIDENTAL MUSIC TO THE PLAY BY ZACHARIAS TOPELIUS

BY

FREDRIK PACIUS

PACIUS, FREDRIK (1809-1891)

PRINSESSAN AV CYPERN

KYPRON PRINSESSA / THE PRINCESS OF CYPRUS (1860) *(Finnish Music Information Centre)*

Incidental Music to the Play by Zacharias Topelius
after motifs from the *Kalevala*

Original Swedish text edited and narration written by Lars Huldén

ACT 1

1	1. Danskör (Aphrodite's Chorus) <i>Soloists (SSAT), choir</i>	8'07
2	Narration	1'21
3	2. Ballad <i>Anemotis</i>	5'10
4	Narration	0'25
5	3. Skrattekör (Mocking Chorus) <i>Lemminkäinen, choir</i>	4'00
6	Narration	2'26

ACT 2

7	4. Kvarnsången (Mill Song) <i>Helka</i>	6'53
8	Narration	1'12
9	5. Melodram (Melodrama) <i>Lemminkäinen</i>	7'33
10	Narration	1'17

ACT 3

11	6. Romans (Romance) <i>Anemotis</i>	3'53
12	Narration	0'25

ACT 4

13	7. Cypriernas kör (Cyprian Chorus) <i>Choir</i>	1'19
14	Narration	2'44
15	8A. Besvärjelsen, melodram (The Spell, Melodrama) <i>Tiera, Luftens ande, Eldens ande, Vattnets ande, Jordens ande, Chryseis, Helka</i>	12'51
	8B. <i>Andante grave</i> (orchestral)	
16	9. Final (Finale) <i>Dödens flod Choir – Det var en moder Chryseis, Choir – Pris, ära, glans Choir</i>	10'34

TT: 71'04

TOM WENTZEL *narrator*

TOVE ÅMAN *soprano (Chryseis)*

AGNETA EICHENHOLZ *mezzo-soprano (Anemotis)*

RIIKKA RANTANEN *mezzo-soprano (Helka)*

JOHAN STORGÅRD *spoken rôle (Lemminkäinen)*

JONTE RAMSTEN *spoken rôle (Tiera)*

NIALl CHORELL *tenor (Solo in No. 1 'Danskör')*

MARKO PUTKONEN *spoken rôle (Jordens ande)*

NIKE QVIST *spoken rôle (Luftens ande)*

ASTRID RISKÅ *spoken rôle (Eldens ande)*

HEDVIG LÅNGBACKA *spoken rôle (Vattnets ande)*

JUBILATE CHOIR (*choral direction: Astrid Riska*)

KAJ EKMAN *musical assistant*

TAPIOLA SINFONIETTA

ULF SÖDERBLOM *conductor*

FREDRIK PACIUS (1809-91): THE PRINCESS OF CYPRUS (1860)

The Finnish national epic, the *Kalevala*, compiled by Elias Lönnrot from ancient folk poetry, was first published in 1835 but was followed by a second, larger edition in 1849. It was to have an immense impact on Finnish culture and has been an endless source of inspiration for artists of all kinds. Among the best-known *Kalevala* works are the tone poems of Jean Sibelius and the paintings of Akseli Gallen-Kallela.

The first wave of *Kalevala*-inspired art came in the 1850s, and it is to this period that *The Princess of Cyprus* (1860), the play with music by Zacharias [Zachris] Topelius and Fredrik Pacius, belongs. Though the title gives no hint of the *Kalevala*, it is the story of two leading characters in the epic, Lemminkäinen and Kyllikki, the only difference being that the scene of events has been widened to take in the Mediterranean island of Cyprus dedicated to Aphrodite. The play was first performed in November 1860 at the opening of the New Helsinki Theatre (nowadays the Swedish Theatre).

Fredrik (Friedrich) Pacius was a German who arrived in Finland via Sweden in 1835 to teach music at the University in the young Finnish capital. With him he brought the Romantic ideals of Central European music. He put on oratorio performances on a scale never seen or heard in Finland before, and in other respects began organizing Finnish musical life. Though hailed as the ‘father of Finnish music’, he did not yet establish a Finnish idiom proper. His greatest work was *Kung Karls jakt* (*The Hunt of King Charles*), which was première in Helsinki in 1852 and is one of the landmarks in the history of music in Finland. His second opera, *Loreley* (Helsinki 1887), has, by contrast, received less attention (its world première recording is available on BIS-CD-1393/1394).

The early *Kalevala*-inspired works, and the music of Pacius, were a *mésalliance* between Finnish mythology and Central European artistic trends. In the case of Pacius this was not altogether his own fault. In *The Princess of Cyprus* he had hoped to create something specifically Finnish, but at Topelius’s request the result is in a lighter, general Romantic vein.

In between the spoken dialogue of *The Princess of Cyprus* Pacius composed a dozen or so musical numbers which he scored for four soloists, chorus and orchestra. In addition to the solo and choral numbers there are two melodramas, i.e. spoken episodes accompanied by music. The music is in the Romantic style of Central Europe, yet spiced with a pinch or two of Finnish seasoning. Thus Helka's mill song, for example, uses a quintuple-time melody of the type used by the *Kalevala* poets.

The Princess of Cyprus was performed a number of times in the late 19th and early 20th centuries, but was then forgotten. The conductor Ulf Söderblom came across it in 1991 while preparing for the recording of *The Hunt of King Charles*. It was not to be revived until summer 2001, however, when it was performed in a concert version in Espoo. Söderblom edited parts of the score that had suffered the ravages of time in order to make it fit for performance. In the concert version the spoken dialogue is reduced to a text written by Lars Huldén for a single narrator.

Synopsis

A feast (*Aphrodite's Chorus*) in honour of the spring is being held on the island of Cyprus dedicated to Aphrodite. In a ballad Anemotis tells of three suitors who have sought the hand of the Princess Chryseis: the sun, the moon and a star. Lemminkäinen hastens to the scene but receives only scorn (*Mocking Chorus*). Lemminkäinen carries the Princess off to Finland and there renames her Kyllikki. Not to be outdone, his companion-in-arms Tiera makes off with Anemotis and gives her the new name Tuulikki.

Helka is awaiting the return of her son, Lemminkäinen, from his adventures (*Mill Song*). He does indeed arrive, but close on his heels are his Greek pursuers, who challenge him to a duel. Kyllikki nevertheless promises to be a faithful wife to Lemminkäinen, and as a token of his gratitude, he conjures up a castle in the wilds for her (*Melodrama*). While Lemminkäinen is away hunting, Tuulikki reminds Kyllikki of Hellas, the land where she was born (*Romance*). Kyllikki, at Tuulikki's insistence, joins in the celebrations for the departing Greeks.

In doing so she breaks her vow to be faithful to Lemminkäinen, who falls into a rage. Anemotis and the reluctant Chryseis set sail for Greece.

Lemminkäinen and Tiera are waging war in Pohjola (The Northland) and there encounter Chryseis, who has been driven there by a storm. Lemminkäinen does not want her back, however. A blind herder kills Lemminkäinen, and Tiera's attempts to bring him back to life are unsuccessful (*The Spell*). The only ray of hope is Helka's prayer to the sun. Next follows a beautiful orchestral interlude, *Andante grave*, depicting the River Tuonela leading to the underworld, a subject taken up by Sibelius in *The Swan of Tuonela* more than thirty years later. In the finale Helka succeeds in freeing Lemminkäinen from Tuonela (*Chorus*), Chryseis sings an aria about the power of motherly love, and the drama ends with a chorus in praise of love.

© **Kimmo Korhonen 2004**

Tom Wentzel (b. 1947) has worked as an actor at the KOM Theatre, the Lilla Teatern and the Helsinki City Theatre and has been director of the Rovaniemi Theatre (the regional theatre of Lapland). He has also appeared in countless radio and TV productions.

Tove Åman studied singing under Tom Krause and Anita Välkki at the Sibelius Academy from 1989 and completed the opera training programme in 1995. Winner of the Kangasniemi Singing Competition in 1994 and the Lappeenranta Singing Competition in 1999, she sang at the Finnish National Opera's Opera Studio (1995-97) and has been a soloist at the National Opera since 1999. She has sung many of the leading rôles for lyric soprano, such as Pamina in *The Magic Flute*, Fiordiligi in *Così fan tutte* and Mimi in *La Bohème*. In 1997 she made her début at the Théâtre Royal de la Monnaie in Brussels as Lauretta in Puccini's *Gianni Schicchi*.

The Swedish soprano **Agneta Eichenholz** received her musical education at the Music Academy in Malmö and at the University College of Opera in Stockholm. She is a versatile artist with a wide-ranging repertoire. She has performed as an actress and in musicals, but above all she devoted herself to opera, in rôles such as Constanze in Mozart's *Die Entführung aus dem Serail*, the title rôle in Verdi's *La Traviata*, Fiordiligi in *Così fan tutte*, Norina in *Don Pasquale* and Sophie in *The White Rose* by Udo Zimmermann. Agneta Eichenholz is also a much sought after soloist at concerts both in Sweden and abroad.

Riikka Rantanen received her vocal diploma from the Sibelius Academy in 1987 and gave her début concert the following year. She has been a regular guest at the Finnish National Opera since 1984 and recent assignments there have included Maija Salminen in Kalevi Aho's *Before we are all Drowned* and the title rôle in Rossini's *La Cenerentola*. She has also appeared in productions at the Savonlinna Opera Festival and a number of regional operas. Her repertoire extends from the baroque to new music and also takes in musicals (such as the title rôle in *Anna Karenina*). Outside Finland she has appeared in the Netherlands, Norway, Germany and Russia. Riikka Rantanen is a founding member of the Taite opera group.

Johan Storgård studied at the Theatre Academy of Finland from 1983 until 1987 and received his degree there in 1989. Since 1987 he has appeared in numerous productions at the Viirus Theatre, at the Finnish National Theatre, played many parts in TV serials and plays and in the films *Underbara kvinnor vid vatten* (1997) and *Pelon maantiede* (1999). He was artistic director of the Viirus Theatre from 1982 until 1987 and has been its director since 1987. He made his first appearance at the Swedish Theatre in Helsinki in the spring of 2002 and has been director of the theatre since August 2002.

Lars Huldén (b. 1926) is widely known as a writer, linguist and translator. He made his début as a poet in 1958, but has also produced texts for cabarets and the libretto for the opera *Röd-*

hamn (Redhaven) by Lars Karlsson – the story of Johan Lindqvist, a real person who lived in the group of Baltic islands called Rödhamn in the 19th century. Lars Huldén was professor of Nordic languages at the University of Helsinki from 1964 until 1989. In 1999 he published a new Swedish translation of the Finnish national epic, the *Kalevala*, made in conjunction with his son, Mats Huldén. In the spring of 2000 he was awarded the Nordic Prize of the Academy of Sweden.

The **Jubilate** choir of 40 singers was founded in 1968 by its present conductor, Astrid Riska. Its repertoire includes a range of styles from Gregorian chant to 20th-century works, but with a strong partiality for Finnish music. Jubilate has appeared in many parts of Europe and in Israel, Japan and the United States. In 1990 it won the first prize in the Chamber Choir Class in the EBU ‘Let the Peoples Sing’ competition and followed this in 1998 with first prize in the Guido d’Arezzo competition in Italy. The choir has collaborated with a number of Finnish orchestras, including the Finnish Radio Symphony Orchestra, the Helsinki Philharmonic Orchestra and the Avanti! Chamber Orchestra.

The **Tapiola Sinfonietta** has become well established as one of the finest Finnish orchestras. Modelled on the Viennese classical orchestra, it has 40 players, but its members often appear in various chamber ensembles and as soloists. It gives some 60 concerts a year, and although its repertoire has a Viennese classical core, it regularly takes in works by baroque, romantic, 20th-century and contemporary composers as well. The Tapiola Sinfonietta was founded in 1987 as the Espoo City Orchestra. Its initiator and first artistic director was Jorma Panula, who was followed by Juhani Lamminmäki and Osmo Vänskä. The responsibility for its artistic direction now lies with the orchestra itself. Jean-Jacques Kantorow began as conductor in 1993 and was joined in 1999 first by Tuomas Ollila and from the autumn of 2001 by John Storgårds. The orchestra’s composer-in-residence since autumn 2000 has been Eero Hämeenniemi.

Ulf Söderblom (b.1930) has conducted more opera than virtually any other Finn. After receiving his diploma from the Vienna Music Academy in 1956, he was appointed conductor at the Finnish National Opera the following year, serving as its chief conductor during the years 1973-93. During that time he took the Finnish National Opera on tour to Stockholm, Oslo, London, Edinburgh, Berlin, Prague, Wiesbaden, Essen, Zürich, New York and Los Angeles. He has been a leading figure at the Savonlinna Opera Festival since its revival in 1967, has worked with the Helsinki Philharmonic Orchestra and the Lahti Symphony Orchestra, and was conductor of the Svenska Oratoriökören (1957-74) and the Akateeminen Laulu choir (1974-86). His contribution to the promotion of Finnish opera has been second to none, and in 1975 he conducted the two premières that triggered off the Finnish opera boom: Aulis Sallinen's *The Horseman* at the Savonlinna Opera Festival and Joonas Kokkonen's *The Last Temptations* at the Finnish National Opera. Since then he has conducted the premières of operas by Ilkka Koivisto, Paavo Heininen, Erik Bergman and Mikko Heiniö. He has also championed historical works beginning with the first Finnish opera, *The Hunt of King Charles* by Pacius.

FREDRIK PACIUS (1809-91): KYPRON PRINSESSA (1860)

”Omistaessaan nämä kertomarunot Suomi voi rohkaistuneena ja itsetietoisena oppia oikein käsittämään muinaisuuttaan ja siten myös tulevaista hengenkehitystään. Se voi sanoa itsellensä: ’Minullakin on historia.’”

Näin lausui Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran esimies Johan Gabriel Linsén seuran vuosikokouksen avajaispuheessa vuonna 1836. Linsénin innostuksen taustana oli Elias Lönnrotin vuosina 1835-36 julkaisema *Kalevalan* ensimmäinen laitos, ns. *Vanha Kalevala*. Voi kuitenkin oman aikansa ennen kuin eepos ulotti vaikutuksensa taiteeseen. Itse asiassa *Kalevalasta* ehti ilmestyä vuonna 1849 lopullinen laajennettu laitoskin ennen kuin taiteilijat heräsivät tajuamaan teoksen mahdollisuudet.

Kalevala-taiteen ensimmäinen aalto nousi 1850-luvulla. Ruotsalainen mutta keskeisen elämäntyönsä Suomessa tehnyt Carl Eneas Sjöstrand loi ensimmäisen *Kalevala*-aiheisen veistoksensa vuonna 1854. Robert Wilhelm Ekman kiinnostui muutama vuosi myöhemmin kalevalaisten aiheiden käytöstä maalaustaiteessa ja työskenteli mm. vuosina 1858-66 suuren *Väinämöisen soitto* -teoksensa parissa. Ensimmäinen eepokseen perustuva sävellys oli Filip von Schantzin *Kullervo*-alkusoitto, joka valmistui 1860. Samana vuonna palkittiin Suomen Kirjallisuuden Seuran kilpailussa nuoren ylioppilaan Alexis Stenvallin näytelmäluonnos *Kullervo*, joka kuitenkin ilmestyi valmiina näytelmänä vasta neljä vuotta myöhemmin, silloin tutumman kirjailijanimen Aleksis Kivi saattelemana.

Kalevala-taiteen ensimmäisessä aallossa syntyneistä teoksista erikoisin on Zacharias Topeliuksen ja Fredrik Paciuksen musiikkinäytelmä *Prinsessan af Cypern* (*Kypron prinsessa*, 1860). Vaikka nimi ei anna vihjettä kalevalaisista lähtökohdista, on kyseessä Lemminkäisen ja Kyllikin episodiin perustuva tarina, jonka tapahtumapaikkoja on laajennettu Suomesta aina välimerelliselle, Afroditelle pyhitetylle Kypron saarelle saakka. Tapahtumat saavat alkunsa, kun Lemminkäinen käy kaappaamassa Kypron prinsessan Chryseiksen, vie tämän mukanaan Suomeen ja antaa tälle uuden nimen Kyllikki. Topeliuksen työnimenä näytelmälle olikin ”Lemminkäinen”.

Fredrik Paciuksen tarttuminen kalevalaiseen aiheeseen ei hänen taustaansa ajatellen ollut mikään ilmeinen ratkaisu. Hän oli syntynyt Saksassa ja siirtynyt Ruotsista Suomeen Helsingin yliopiston musiikinopettajaksi vuonna 1835. Hän toi Suomen musiikkiin keskieurooppalaisen täysromantiikan ja järjesti Suomen oloissa ennenkokemattomia suuria oratorioesityksiä sekä organisoி muutoinkin musiikkielämää. Häntä on kutsuttu ”Suomen musiikin isäksi”, vaikka varsinaista suomalaista sävelkieltä hän ei luonutkaan. Hänen pääteoksensa on *Kung Karls jakt (Kaarle-kuninkaan metsästys)*, jonka ensiesitys Helsingissä 1852 on yksi Suomen musiikinhistorian merkkipäiviä. Teos on vielä nykyisinkin elävää musiikkia, minkä todistavat vuonna 1991 ilmestynyt levytys ja myöhemmät näyttämötoteutukset. Sen sijaan Paciuksen toinen ooppera *Loreley* (Helsinki 1887) on jäänyt vähemmälle huomiolle.

Kypron prinsessa sai ensiesityksensä marraskuussa 1860 Helsingin Uuden teatterin (nykyinen Ruotsalainen teatteri) avajaisissa. Topeliuksen toiveena oli, että teatterissa olisi esitetty rinnakkain suomen- ja ruotsinkielistä ohjelmaa, ja ainakin avajaisissa kaksi kieliryhmää löivät kauniisti kättä keskenään. Juhlassa kuultiin teatterin orkesterinjohtajan Filip von Schantzin *Kullervo*-alkusoitto, *Kalevala*-aiheisia puheita sekä ruotsiksi että suomeksi ja lopulta kauniiksi lopuksi Topeliuksen ja Paciuksen ruotsinkielinen Kalevalamukaelma. Sjöstrandin, Ekmanin, Schantzin ja myös Paciuksen *Kalevala*-teoksissa oli kyse suomalaisen mytologian ja keskieuropalaisten taidesuuntausten epäsäätyisestä liitosta. Paciuksen tapauksessa tämä ei välttämättä ollut hänen oma syynsä. Hän olisi nimittäin halunnut luoda *Kypron prinsessassa* jotain aivan erityisellä tavalla suomalaista, mutta Topeliuksen toiveesta teos toteutettiin kepeämpään, yleisromanttiseen tyyliin, mihin myös tapahtumien osittainen sijoittaminen Kreikkaan antaa perusteen. Topelius ajatteli, että aiheesta olisi myöhemmin voinut tehdä jotain dramaattisempaa ja suureleisempää, mutta tällainen ajatus ei toteutunut.

Pacius sävelsi *Kypron prinsessan* puhekohtausten lomaan kymmenkunta musiikkinumeroa, esittäjistönä neljä solistia, kuoro ja orkesteri. Solisti- ja kuoronumeroiden lisäksi mukana on myös kaksi melodraamaa, musiikin säestämää puhejaksoa. Tyyliiltään Paciuksen musiikki liittyy ajan keskieuroppalaiseen romantiikkaan, mutta Pacius on kuin onkin sulauttanut mukaan

myös ripauksen suomalaista ainesta, sillä Helkan myllylaulussa on käytetty viisijakoista *Kalevala*-sävelmää. Tietty kansallinen ulottuvuus on jälkeensä liitetty myös Tuulikin (Anemotiksen) romanssiin, josta tuli sanoilla *Laps' Suomen, ällös vaihda pois sun maatas ihanaa* yksi ajan isänmaallisen tunteen keskeisistä ilmentymistä. Asetelma on uudessa sanoituksessa kuitenkin kääntynyt täysin ympäri, sillä näytelmässä kaukaisessa Suomessa riutuva Tuulikki muistuttaa nimenomaan Hellaan ihanasta maasta.

Kypron prinsessa nähtiin kantaesityksensä yhteydessä kolme kertaa. Uusi teatteri paloi vuonna 1863 mutta rakennettiin uudelleen kolme vuotta myöhemmin, ja talon toisessa vihkiaistilaisuudessa *Kypron prinsessasta* esitettiin jälleen muutamia osia. Suurimman menestyksensä teos sai 1897, jolloin se esitettiin suomeksi 15 kertaa Helsingin Arkadia-teatterissa. *Kypron prinsessaa* tai osia siitä esitettiin vielä 1900-luvun alkuvuosina eri puolilla Suomea, mutta sen jälkeen teos on ollut unohduksissa. Kapellimestari Ulf Söderblom löysi *Kypron prinsessan* materiaalin vuonna 1991 valmistautuessaan levyttämään Paciuksen *Kaarle-kuninkaan metsästystä*. *Kypron prinsessan* uusi tuleminen venyi kuitenkin kesään 2001, jolloin teos esitettiin konserttiversiona XXI:n suomenruotsalaisen laulumusiikkijuhlan konsertissa Espoossa. Söderblom on editoinut paikoin huonoon kuntoon joutuneen partituurin esityskelpoiseksi. Konserttiversiossa näytelmän puhejaksot on tiivistetty kertojan osuuksiksi, jotka on kirjoittanut Lars Huldén.

Synopsis

Afroditelle pyhitetyllä Kypron saarella (Kyproksella) vietetään kevään juhlaa (*Afroditen juhla-kuoro*). Balladissaan Anemotis kertoo prinsessa Chryseiksen kolmesta kosijasta: auringosta, kuusta ja tähdestä. Lemminkäinen ilmestyy äkkiä paikalle, mutta saa osakseen vain pilkkaa (*Naurukuoro*). Lemminkäinen vie prinsessa Chryseiksen mukanaan Suomeen ja antaa tälle uuden nimen Kyllikki. Lemminkäisen taistelutoveri Tiera puolestaan antaa omalle saaliilleen Anemotikselle nimen Tuulikki. *Myllylaulussaan* Helka odottaa poikaansa Lemminkäistä palaavaksi takaisin seikkailuistaan. Lemminkäinen saapuukin paikalle mutta saa pian seurak-

seen kreikkalaiset takaa-ajajat, jotka vaativat kaksintaistelua. Kyllikki lupautuu kuitenkin uskolliseksi puolisoksi Lemminkäiselle, joka kiitokseksi loihtii Kyllikille erämaahan linnan (*Melodraama*). Lemminkäisen metsästysmatkan aikana Tuulikki muistuttaa Kyllikkiä Hel-laasta, tämän omasta synnyinmaasta (*Romanssi*). Kyllikki osallistuu Tuulikin painostamana kreikkalaisten läksiäisjuhliin (*Kyprolaisten kuoro*). Se on vastoin Lemminkäiselle annettua uskollisuuslupausta ja saa tämän raivoihinsa. Anemotis ja vastahakoinen Chryseis lähtevät purjehtimaan kohti Kreikkaa.

Lemminkäinen ja Tiera käyvät sotaretkellä Pohjolassa, jossa Lemminkäinen kohtaa myrskyn sinne ajaman Chryseiksen. Lemminkäinen ei kuitenkaan halua tätä takaisin. Sokea paimen surmaa Lemminkäisen, eikä Tiera onnistu herättämään tätä henkiin (*Manaus, melodraama*); vasta Helkan rukous auringolle antaa toivon. Kaunis orkesterijakso *Andante grave* kuvaa Tuonelan virtaa ja ilmentää siis samaa aihetta kuin Sibeliuksen yli kolme vuosikymmentä myöhempi *Tuonelan joutsen*. Finaalissa Helka saa Lemminkäisen vapaaksi Tuonelasta (*kuoro*), Chryseis laulaa aariassaan äidinrakkauden voimasta ja rakkautta ylistävä kuorojakso päättää musiikin.

© *Kimmo Korhonen 2004*

Tom Wentzel (s.1947) on työskennellyt näyttelijänä KOM-teatterissa, Lilla teaternissa ja Helsingin Kaupunginteatterissa ja hän on myös toiminut teatterinjohtajana Rovaniemen Teatterissa (Lapin alueteatteri). Hän on esiintynyt näyttelijänä myös lukemattomissa radioja tv-produktioissa.

Tove Åman on opiskellut laulua Sibelius-Akatemiassa vuodesta 1989 lähtien Tom Krausen ja Anita Välikin johdolla ja valmistunut oopperakoulutuksen linjalta 1995. Hän voitti Kangasniemen laulukilpailun 1994 ja Lappeenrannan laulukilpailun 1999. Vuosina 1995-97 hän lauloi Suomen Kansallisoopperan oopperastudiossa ja on kuulunut Kansallisoopperan solisti-

kuntaan vuodesta 1999 lähtien. Åman on laulanut useita lyyrisen sopraanon keskeisiä rooleja kuten *Taikahuilun* Paminan, *Così fan tutten* Fiordiligin ja *La Bohème*n Mimìn. Hän debytoi vuonna 1997 Belgiassa Brysselin Théâtre Royal de la Monnaie'ssa Puccinin *Gianni Schicchi* -oopperan Laurettana.

Ruotsalainen sopraano **Agneta Eichenholz** on opiskellut Malmön musiikkikorkeakoulussa ja Tukholman oopperakorkeakoulussa. Monipuolisena taiteilijana hänellä on laaja, useita tyyllilajeja kattava ohjelmisto. Hän on esittänyt niin teatteria kuin musikaalejakin, mutta ennen kaikkea hän on omistautunut oopperalle. Hän on esiintynyt mm. seuraavissa rooleissa: Mozartin *Seraljin ryöstön* Constanze, Verdin *La Traviatan* nimirooli, Rosenbergin *Lycksalighetens ön* Felicia, *Così fan tutten* Fiordiligi Tukholman Folkoperassa, *Don Pasqualen* Norina ja Udo Zimmermannin *Valkoisen ruusun* Sophie. Agneta Eichenholz on myös erittäin kysytty konserttisolisti niin Ruotsissa kuin ulkomaillakin.

Riikka Rantanen on suorittanut lauludiplomin Sibelius-Akatemiassa vuonna 1987 ja antanut seuraavana vuonna ensikonserttinsa. Hän on vieraillut Suomen Kansallisoopperassa säännöllisesti vuodesta 1984 lähtien; hänen viimeaikaisia pääroolejaan Kansallisoopperassa ovat olleet Kalevi Ahon *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* -oopperan Maija Salminen ja Rossinin *Tuhkimon* nimirooli. Lisäksi hän on esiintynyt Savonlinnan Oopperajuhlilla sekä useiden alueoopperoiden produktioissa. Hänen ohjelmistonsa ulottuu barokista nykymusiikkiin ja käsittää myös musikaaleja (*Anna Kareninan* nimirooli Lahdessa 2000-01). Suomen lisäksi hän on esiintynyt myös Hollannissa, Norjassa, Saksassa ja Venäjällä. Rantanen on yksi Taite-oopperaryhmän perustajajäsenistä.

Johan Storgård on opiskellut Teatterikorkeakoulussa 1983-87 ja suorittanut tutkinnon 1989. Hän on esiintynyt vuodesta 1987 lähtien puolessatoistakymmenessä Viirus-teatterin produktiossa sekä Suomen Kansallisteatterissa. Lisäksi hän on tehnyt monia rooleja TV-sarjoissa ja

-näytelmissä ja ollut mukana elokuissa *Underbara kvinnor vid vatten* (1997) ja *Pelon maantiede* (1999). Hän toimi vuosina 1982-87 Viirus-teatterin taiteellisena johtajana ja vuodesta 1987 lähtien sen johtajana. Hän esiintyi Ruotsalaisessa teatterissa ensimmäisen kerran keväällä 2002 ja on ollut elokuusta 2002 lähtien Ruotsalaisen teatterin johtaja.

Lars Huldén (s.1926) on tullut esiin monipuolisesti kirjailijana, kielentutkijana ja kääntäjänä. Hän debytoi runoilijana vuonna 1958, mutta hänen monipuoliseen toimintaansa sisältyy myös kabaree-tekstejä ja Lars Karlssonin *Rödhamn*-oopperan libretto. Hän työskenteli Helsingin yliopiston pohjoismaisten kielten professorina 1964-89. Vuonna 1999 ilmestyi hänen yhdessä poikansa Mats Huldénin kanssa tekemä *Kalevalan* uusi ruotsinnos. Keväällä 2000 Huldén sai Ruotsin akatemian pohjoismaisen palkinnon.

Jubilate-kuoron perusti vuonna 1968 sen nykyinen johtaja Astrid Riska. 40-jäsenisen kuoron ohjelmisto ulottuu gregoriaanisesta laulusta nykymusiikkiin, mutta suomalaisella musiikilla on erikoisasema. Kuoro on esiintynyt useissa Euroopan maissa sekä Israelissa, Japanissa ja Yhdysvalloissa. Se on voittanut ensipalkinnot mm. EBU:n Let the Peoples Sing -kilpailun kamarikuorosarjassa 1990 ja Guido d'Arezzo -kilpailussa Italiassa 1998. Suomessa Jubilate-kuoro on tehnyt yhteistyötä mm. Radion sinfoniaorkesterin, Helsingin kaupunginorkesterin ja Kamariorkesteri Avanti!n kanssa.

Tapiola Sinfonietta on viisitoistavuotisen olemassaolonsa aikana vakiinnuttanut paikkansa yhtenä Suomen hienoimmista soittajistoista. Wieniläisklassisten ihanteiden mukaisesti orkesterissa on 40 muusikkoa, mutta orkesteri jakaantuu tarvittaessa myös erilaisiksi kamariyhtyeiksi. Lisäksi orkesterin soittajat esiintyvät usein myös solistitehtävissä. Orkesteri antaa vuosittain n. 60 konserttia, joiden ytimenä on wieniläisklassinen musiikki, mutta ohjelmisto kattaa monipuolisesti myös barokin, romantiikan, 1900-luvun ja oman aikamme säveltäjät. Tapiola Sinfonietta on perustettu vuonna 1987 Espoon kaupunginorkesteriksi. Työn käyn-

nistäjän ja ensimmäinen taiteellinen johtaja oli Jorma Panula, jota seurasivat Juhani Lamminmäki ja Osmo Vänskä. Nykyisin taiteellinen vastuu on orkesterilla itsellään. Vuodesta 1993 kapellimestarina on ollut Jean-Jacques Kantorow. Vuodesta 1999 lähtien orkesterilla on ollut kaksi vakinaista kapellimestaria; ensin Kantorowin rinnalla oli Tuomas Ollila ja syksystä 2001 lähtien John Storgårds. Orkesterin nimikkosäveltäjänä on ollut syksystä 2000 Eero Hämeenniemi.

Ulf Söderblom (s. 1930) on yksi eniten oopperaa johtaneista suomalaisista kapellimestareista. Hän suoritti diplomin Wienin musiikkiakatemiassa 1956 ja kiinnitettiin seuraavana vuonna kapellimestariksi Suomen Kansallisoopperaan, jonka ylikapellimestarina hän toimi 1973-93. Tänä aikana hän johti Kansallisoopperan vierailuesityksiä mm. Tukholmassa, Oslolla, Lontoossa, Edinburghissa, Berliinissä, Prahassa, Wiesbadenissa, Essenissä, Zürichissä, New Yorkissa ja Los Angelesissa. Hän on ollut keskeisiä hahmoja myös Savonlinnan Oopperajuhlilla sen perustamisesta vuodesta 1967 lähtien ja johtanut juhlilla yli 20 kesänä. Lisäksi hän on toiminut kapellimestarina Helsingin kaupunginorkesterissa ja Lahden kaupunginorkesterissa ja ollut 1957-74 Svenska Oratoriokörenin ja 1974-86 Akateemisen Laulun johtaja. Söderblom on tehnyt ainutlaatuisen merkittävää työtä suomalaisen oopperamusiikin edistämiseksi. Hän johti 1975 kaksi kantaesitystä, jotka olivat käynnistämässä suomalaisen oopperan nousukautta: Aulis Sallisen *Ratsumiehen* Savonlinnan Oopperajuhlilla ja Joonas Kokkosen *Viimeiset kiusaukset* Kansallisoopperassa. Sen jälkeen hän on johtanut myös Ilkka Kuusiston, Paavo Heinisen, Erik Bergmanin ja Mikko Heiniön oopperoiden kantaesityksiä. Toisaalta hän on tuonut esiin myös historiallisia oopperoita alkaen ensimmäisestä suomalaisesta oopperasta Paciuksen *Kaarle-kuninkaan metsästyksestä*. Lisäksi hän on levyttänyt Erkki Melartinin *Ainon* (BIS-CD-1193/1194).

FREDRIK (FRIEDRICH) PACIUS (1809-91):
PRINSESSAN AV CYPERN (DIE PRINZESSIN AUS ZYPERN) (1860)

Das finnische Nationalepos *Kalevala* erschien in den Jahren 1835-36, ehe die endgültige Fassung von 1849 herauskam. Es wurde von Elias Lönnrot aus Volksliedern und -gedichten zusammengestellt. Das Epos hat eine entscheidende Bedeutung für die finnische Kultur und ist darüber hinaus eine unerschöpfliche Inspirationsquelle für Künstler aller Richtungen gewesen.

Die erste Phase der Kalevalakunst kam bereits in den 50er Jahren des 19. Jahrhunderts auf. Zu ihr wird die Oper *Die Prinzessin aus Zypern* (1860) von Zacharias Topelius und Friedrich Pacius gezählt. Der Titel gibt keinen Hinweis auf Verbindungen zum Kalevalathema. Doch die Handlung bezieht sich auf die Episode von Lemminkäinen und Kyllikki, in der sich die Ereignisse von Finnland bis an das Mittelmeer und Aphrodites Insel Zypern erstrecken. Die Oper wurde bei der Einweihung des Neuen Theaters (heute als Svenska teatern [Das schwedische Theater] bekannt) in Helsinki im November 1860 uraufgeführt.

Friedrich Pacius stammt aus Deutschland und wanderte über Schweden nach Finnland aus. Dort wurde er 1835 Musikdozent an der Universität in Helsinki. Darüber hinaus initiierte er die zentraleuropäische Hochromantik in Finnland, führte Oratorien in zuvor nie dargebotenen Dimensionen auf und organisierte das Musikleben des Landes. Er wurde „der Vater der finnischen Musik“ genannt, auch wenn er im eigentlichen Sinne keine einheimische Tonsprache entwickelte. Sein wichtigstes Werk ist *Kung Karls jakt* (*König Karls Jagd*), mit deren Uraufführung 1852 in Helsinki ein bemerkenswerter Tag in der finnischen Musikgeschichte geschrieben wurde. Die zweite Oper von Pacius, *Loreley* (*Die Loreley*) (Helsinki 1887; Ersteinpielung auf BIS-CD-1393/1394), hat dagegen weniger Aufmerksamkeit erlangt.

Die frühen Kalevalawerke und die Musik von Pacius könnten jeweils als Verbindung zwischen finnischer Mythologie und zentraleuropäischen Kunstrichtungen angesehen werden. Im Fall von Pacius ist diese Verbindung aber nicht dessen Fehler. Er wollte in *Die*

Prinzessin aus Zypern etwas ausdrücklich Finnisches erschaffen, aber weil es Topelius anders wünschte, wurde das Werk in einem leichteren, tendenziell romantischen Stil gehalten.

Zwischen die gesprochenen Szenen platzierte Pacius in *Die Prinzessin aus Zypern* zehn Musikstücke für vier Solisten, Chor und Orchester. Außer diesen Nummern für Solisten und Chor gibt es zwei Melodramen, d.h. gesprochene Abschnitte mit Musikbegleitung. Hier knüpft Pacius an die zentraleuropäische Romantik an, aber eine Spur finnisches Material hat Pacius trotz allem in die Musik einfließen lassen. In *Helkas kvarnsång (Helkas Mühlen-gesang)* wendet er eine Runenmelodie in fünfgeteiltem Takt an. *Die Prinzessin aus Zypern* wurde des Öfteren Ende des 19. Jahrhunderts und zu Beginn des 20. Jahrhunderts aufgeführt, danach fiel das Werk in Vergessenheit. Ulf Söderblom entdeckte diese Oper, als er sich auf seine CD-Einspielung von *König Karls Jagd* vorbereitete. Das Comeback aber ließ bis Sommer 2001 auf sich warten, als zusammen mit dem finnlandschwedischen Musikfest Tjo! in Espoo eine Konzertversion aufgeführt wurde. Söderblom versetzte die stellenweise übel zugerichtete Partitur wieder in einen lesbaren Zustand. Für die Konzertversion reduzierte Lars Huldén den Textumfang, schrieb das Stück in Gedichtform um und überließ es einem Erzähler.

Synopsis

Auf Zypern, Aphrodites Insel, wird der Frühling gefeiert (*Aphrodites Festchor*). In ihrer Ballade erzählt Anemotis von den drei Freiern der Prinzessin Chryseis: Es sind die Sonne, der Mond und ein Stern. Lemminkäinen kommt plötzlich auf den Platz, wird aber von den Anwesenden verhöhnt (*Gelächterchor*). Lemminkäinen fährt mit der Prinzessin Chryseis davon, nimmt sie mit sich nach Finnland und nennt sie fortan Kyllikki. Lemminkäinens Streitkamerad Tiera hat Anemotis geraubt und tauft sie um zu Tuulikki.

In ihrem *Mühlengesang* bringt Helka zum Ausdruck, ihr Sohn Lemminkäinen möge von seinen Abenteuern zurückkehren. Lemminkäinen kommt nachhause, aber mit den Griechen auf den Fersen, die ihn zum Zweikampf herausfordern. Derweil teilt ihm Kyllikki mit, sie

wolle ihrem Entführer treu sein. Zum Dank dafür zaubert Lemminkäinen ihr ein Schloss in die Einöde (*Melodrama*). Als er sich auf die Jagd begibt, singt Tuulikki Kyllikki ihr Lied von Hellas, ihrer gemeinsamen Heimat (*Romanze*). Tuulikki überredet Kyllikki dazu, am Abschiedsfest der Griechen dabei zu sein. Damit bricht Kyllikki ihr Treuegelübde, was Lemminkäinen rasend werden lässt. Anemotis und Chryseis segeln zurück nach Griechenland.

Lemminkäinen und Tiera ziehen nach Pohjola in den Krieg, wo sie Chryseis wieder begegnen, die es auf ihrem Heimweg dorthin verschlagen hat. Inzwischen will Lemminkäinen Chryseis nicht wieder zurückhaben und wird von einem blinden Hirten getötet. Tieras Versuch, seinen Freund wieder zum Leben zu erwecken, missglückt (*Beschwörung, Melodrama*). Erst Helkas Gebet an die Sonne gibt ein Fünkchen Hoffnung. Eine wunderschöne Orchesterpassage (*Andante grave*) beschreibt Tuonelas Fluss und hat in diesem Sinne das gleiche Thema wie *Der Schwan von Tuonela* von Sibelius über 30 Jahre später. Im Finale gelingt es Helka, ihren Sohn Lemminkäinen aus dem Reich der Toten zu befreien (*Chor*). Chryseis besingt in ihrer Arie die Kraft der Mutterliebe und die Musik schließt mit einer Huldigung an die Liebe (*Chor*).

© Kimmo Korhonen 2004

Tom Wentzel, geboren 1947, hat als Schauspieler am KOM-Theater, Lilla Teatern und dem Helsinki Stadttheater gearbeitet und war Chef des Rovaniemi Theaters. Darüber hinaus hat er an einer großen Anzahl Radio- und Fernsehproduktionen mitgearbeitet.

Tove Åman hat ab 1989 Gesang bei Tom Krause und Anita Välkki an der Sibelius-Akademie studiert. 1995 legte sie ihr Examen ab, 1994 gewann sie das Wetsingen in Kangasniemi und 1999 dasjenige in Lappeenranta. Von 1995-97 sang sie im Opernstudio der Finnischen Nationaloper und gehört seit 1999 zu der Solistengruppe dieses Hauses. Åman hat einige zentrale lyrische Sopranrollen gesungen wie die der Pamina in *Die Zauberflöte*, die der

Fiordiligi in *Così fan tutte* und die der Mimì in *La Bohème*. 1997 debütierte sie am Théâtre Royal de la Monnaie in Belgien als Laretta in *Gianni Schicchi*.

Die schwedische Sopranistin **Agneta Eichenholz** absolvierte ihre Ausbildung an der Musikakademie in Malmö und an der Operahögskolan (Hochschule für Oper) in Stockholm. Als vielseitige Künstlerin mit einem breit angelegten Repertoire ist sie sowohl als Schauspielerin als auch in Musicals aufgetreten. Insbesondere widmet sich Agneta Eichenholz der Oper. Zu ihren Auftritten zählen die Rollen der Constanze in *Die Entführung aus dem Serail* von Mozart, die Titelrolle in Verdis *La Traviata*, die Rolle der Fiordiligi in *Così fan tutte*, die der Norina in *Don Pasquale* und die der Sophie in *Die weiße Rose* von Udo Zimmermann. Darüber hinaus ist sie nicht nur in Schweden eine gesuchte Solistin, sondern auch im Ausland.

Riikka Rantanen legte 1987 an der Sibelius-Akademie ihren Abschluss als Sängerin ab. 1988 gab sie ihr Debütkonzert. Seit 1984 gibt sie regelmäßig Gastspiele an der Finnischen Nationaloper. Zu ihren letzten Hauptrollen an diesem Haus gehören die der Maja Salminen in *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* (*Bevor wir alle ertrunken sind*) und die der Titelrolle in Rossinis *Aschenbrödel*. Außerdem ist sie im Opernfestival in Savonlinna aufgetreten sowie in mehreren Produktionen regionaler Opern. Ihr Repertoire erstreckt sich von der Barockzeit bis zu zeitgenössischen Werken und umfasst auch Musicals (die Rolle der Anna Karenina in Lahti 2000-01). Sie ist nicht nur in Finnland aufgetreten, sondern auch in Holland, Norwegen, Deutschland und Russland. Rantanen ist Gründungsmitglied der Operngruppe Taite.

Johan Storgård studierte von 1983-1987 an der Finnischen Theaterakademie und absolvierte 1989 dort auch sein Examen. Seit 1987 ist er in diversen Aufführungen am Viirus Theater und dem Finnischen Nationaltheater aufgetreten. Er spielte viele Musikpartien in Fernsehserien sowie in den Filmen *Underbara kvinnor vid vatten* (*Wunderbare Frauen am Wasser*) (1997) und *Pelon maantiede* (*Komplizinnen aus Angst*) (1999). Von 1982-1987 war er künstlerischer

Leiter des Viirus Theater und ist seitdem dessen Direktor. Sein erstes Wirken am Schwedischen Theater in Helsinki war im Frühjahr 2002, seit August 2002 ist er dessen Direktor.

Lars Huldén (geboren 1926) ist als Schriftsteller, Sprachwissenschaftler und Übersetzer vielseitig tätig. 1958 debütierte er als Dichter. Daneben hat er Texte für das Kabarett geschrieben. Im Frühjahr 2003 kam schließlich sein Libretto für die Oper *Rödhamn* von Lars Karlsson heraus. Von 1964-1989 war Lars Huldén Professor für Nordische Philologie an der Universität Helsinki. 1999 erschien die neue Kalevalaübersetzung ins Schwedische, die er zusammen mit seinem Sohn Mats verfasste. Im Frühjahr 2000 bekam Huldén den Nordischen Preis der Schwedischen Akademie.

Der 40köpfige Chor **Jubilate** wurde 1968 von Astrid Riska, seiner derzeitigen Leiterin, gegründet. Sein Repertoire erstreckt sich über den Gregorianischen Gesang bis zu Werken des 20. Jahrhunderts und hat dabei eine besondere Vorliebe für finnische Musik. Jubilate ist in vielen Teilen Europas und in Israel, Japan und den USA aufgetreten. 1990 erhielt der Chor den ersten Preis beim EBU-Wettbewerb „Let the Peoples Sing“ in der Kategorie „Kammerchor“; 1998 folgte der erste Preis beim Guido d'Arezzo-Wettbewerb in Italien. Der Chor hat mit einer Reihe von finnischen Orchestern zusammengearbeitet, u.a. mit dem Finnischen Rundfunk-Symphonieorchester, dem Philharmonischen Orchester Helsinki und dem Kammerorchester Avanti!

Tapiola Sinfonietta hat sich im Verlauf seines 15jährigen Bestehens zu einem der berühmtesten Orchester Finnlands entwickelt. Nach dem Vorbild der Orchester zur Zeit der Wiener Klassik setzt es sich aus 40 Musikern zusammen, kann sich aber bei Bedarf teilen und als kleinere Kammermusikensembles spielen. Darüber hinaus treten die Musiker oft als Solisten auf. Tapiola Sinfonietta hat pro Jahr rund 60 Konzerte auf seinem Programm. Neben dem besonderen Interesse für die Werke der Wiener Klassik ist das Repertoire des Orchesters sehr

weit gefasst. Es erstreckt sich von der Barockzeit bis zur Romantik und zum 20. Jahrhundert sowie zu zeitgenössischen Werken, von denen es auch Einspielungen gibt. Tapiola Sinfonietta wurde 1987 mit dem Auftrag gegründet, als Espoon kaupunginorkesteri (Stadtorchester Espoo) zu arbeiten. Jorma Panula war dessen erster künstlerischer Leiter. Seine Nachfolger waren Juhani Lamminmäki und Osmo Vänskä. Seitdem hat das Orchester die Verantwortung für die künstlerische Leitung selbst übernommen. 1993 wurde Jean-Jacques Katorow Chefdirigent. 1999 folgte Tuomas Ollila und seit Herbst 2001 ist es John Storgårds. Bevorzugter Komponist des Orchesters ist seit Herbst 2000 Eero Hämeenniemi.

Ulf Söderblom (geboren 1930) gehört zu denjenigen finnischen Dirigenten, die in der Aufführungspraxis von Opern die größte Erfahrung haben. 1956 legte Söderblom sein Abschlussexamen an der Musikakademie in Wien ab. 1957 wurde er als Dirigent von der Finnischen Nationaloper engagiert. Von 1973-93 war er Chefdirigent des Hauses. In dieser Zeit dirigierte er Gastspiele in Stockholm, Oslo, London, Edinburgh, Berlin, Prag, Wiesbaden, Essen, Zürich, New York und Los Angeles. Er gehört zu den Initiatoren der Opernfestspiele in Savonlinna. Seit deren Beginn 1967 hat er 20 Jahre lang als Dirigent gewirkt. Darüber hinaus hat er das Philharmonische Orchester Helsinki und das Symphonieorchester Lahti sowie den Svenska Oratoriekör (1957-74) und die Akateeminen Laulu (1974-86) dirigiert. Söderblom hat einen bemerkenswerten Einsatz für die finnische Opernkunst gezeigt. 1975 fanden unter seiner Leitung zwei Uraufführungen statt, welche die finnische Opernkunst haben aufblühen lassen: *Ryttaren (Der Reitersmann)* von Aulis Sallinen und *Viimeiset kiusaukset (Die letzten Versuchungen)* von Joonas Kokkonen. Seitdem hat Söderblom auch die Uraufführungen von Ilkka Kuusistos, Paavo Heininens, Erik Bergmans und Mikko Heiniös Werken dirigiert. Darüber hinaus hat er historische Opern an das Tageslicht geführt, deren älteste die erste finnische Oper ist: *König Karls Jagd* von Pacius.

FREDRIK PACIUS (1809-91): LA PRINCESSE DE CHYPRES (1860)

Kalevala, l'épopée nationale de la Finlande qu'Elias Lönnrot composa à partir de poèmes folkloriques, fut édité dans les années 1835-36 et une édition plus volumineuse sortit un peu plus tard, soit en 1849. *Kalevala* a revêtu une importance décisive pour la culture finlandaise et a même été une source intarissable d'inspiration pour des adeptes de tous les genres d'art. Les œuvres les plus connues inspirées du *Kalevala* sont les poèmes symphoniques de Sibelius et les peintures d'Akseli Gallen-Kallela.

La première vague artistique créée par le *Kalevala* déferla dans les années 1850. Elle apporta même dans son sillon *La Princesse de Chypres* (1860) de Zacharias Topelius et Fredrik Pacius. Le titre ne dit rien de ses racines dans le *Kalevala* mais il s'agit néanmoins d'une narration basée sur l'épisode de Lemminkäinen et Kyllikki où les événements se sont étendus de la Finlande jusqu'à la Méditerranée et Chypres, l'île d'Aphrodite. La pièce fut donnée en première en novembre 1860 à l'occasion de l'inauguration du Nouveau Théâtre à Helsinki (aujourd'hui Théâtre Suédois).

Né en Allemagne, Fredrik (Friedrich) Pacius aménagea en Finlande via la Suède et devint professeur de musique à l'université d'Helsinki en 1835. Il introduisit en Finlande le haut romantisme de l'Europe centrale, donna des concerts d'oratorios aux dimensions jamais vues auparavant et organisa la vie musicale du pays. Il a été appelé « le père de la musique finlandaise » bien qu'il n'eût pas créé de langage musical proprement national. Son œuvre la plus importante est l'opéra *La Chasse du roi Charles* dont la création à Helsinki en 1852 fut un jour marquant dans l'histoire de la musique finlandaise. Le second opéra de Pacius, *Loreley* (Helsinki 1887; BIS-CD-1393/94), attira par contre moins d'attention.

Les premières œuvres sur le *Kalevala* et même la musique de Pacius pourraient être vues comme des mésalliances entre la mythologie finlandaise et les courants artistiques de l'Europe centrale. Dans le cas de Pacius, il n'était pas nécessairement responsable de cet état de choses. Il avait voulu créer quelque chose de vraiment finlandais avec *La Princesse de Chypres* mais,

à la demande de Topelius, l'œuvre fut écrite dans un style plus léger, plus généralement romantique.

Entre les scènes parlées dans *La Princesse de Chypres*, Pacius écrivit une dizaine de numéros musicaux pour quatre solistes, chœur et orchestre. A côté des pièces pour solistes et chœur se trouvent deux mélodrames, c'est-à-dire des parties parlées avec accompagnement de musique. Pacius est lié au romantisme de l'Europe centrale mais il a néanmoins épandu des parcelles de matériel finlandais dans la musique. Dans la chanson du moulin de Helka, il utilise une mélodie runique en mesures à cinq temps. *La Princesse de Chypres* connut plusieurs représentations à la fin du 19e siècle et au début du 20e mais l'œuvre tomba ensuite dans l'oubli. Le chef d'orchestre Ulf Söderblom trouva par hasard la partition de l'opéra tandis qu'il se préparait à l'enregistrement sur disque de *La Chasse du roi Charles*. Le renouveau de l'œuvre se fit pourtant attendre jusqu'en été 2001 quand une version de concert fut donnée à Espoo dans le cadre du festival musical finno-suédois Tjo!. Grâce aux soins de Söderblom, la partition très endommagée fut remise en état d'être jouée. Pour la version de concert, Lars Huldén a réduit le texte de la pièce, l'a réécrit sous forme de poèmes et l'a confié à un narrateur.

Résumé

On fête le printemps à Chypres, l'île d'Aphrodite (*Chœur de fête d'Aphrodite*). Dans sa *Ballade*, Anémotis parle des trois prétendants de la princesse Chryséis : le soleil, la lune et une étoile. Lemminkäinen arrive soudainement sur les lieux mais il est tourné en ridicule par les autres (*Chœur des rires*). Lemminkäinen part avec la princesse Chryséis, l'emmène avec lui en Finlande et l'appelle Kyllikki. Le camarade de combat de Lemminkäinen, Tiera, a enlevé Aménotis et il lui donne le nom de Tuulikki.

Dans sa *Chanson du moulin*, Helka attend que son fils Lemminkäinen revienne de ses aventures. Lemminkäinen arrive avec, à ses trousses, les Grecs qui le provoquent en combat singulier. Kyllikki fait savoir entretemps qu'elle veut rester fidèle à Lemminkäinen qui, pour la remercier, fait paraître un château pour elle dans un endroit désert (*Mélodrame*). Pendant

que Lemminkäinen est à la chasse, Tuulikki chante pour Kyllikki une chanson sur l'Hellade, la patrie de Kyllikki (*Romance*). Tuulikki convainc Kyllikki de participer à la fête d'adieu des Grecs. Kyllikki rompt ainsi son serment de fidélité envers Lemminkäinen qui devient furieux. Anémotis et Chryséis prennent le bateau pour la Grèce.

Lemminkäinen et Tiera sont partis en campagne pour Pohjola où ils rencontrent Chryséis qu'une tempête a fait échoir là. Lemminkäinen ne veut cependant pas la reprendre. Un berger aveugle tue Lemminkäinen et la tentative de Tiera de le ramener à la vie échoue (*Exorcisme, mélodrame*). La prière d'Helka au soleil est la première chose qui donne un semblant d'espoir. Un beau passage orchestral (*Andante grave*) décrit le fleuve de Tuonela et traite ainsi du même sujet que le fera *Le Cygne de Tuonela* de Sibelius plus de trente ans plus tard. Dans le finale, Helka réussit à libérer Lemminkäinen du royaume des morts (*Chœur*). Chryséis chante une aria sur la force de l'amour maternel et la musique se termine sur un chœur qui fait l'éloge de l'amour.

© *Kimmo Korhonen 2004*

Tom Wentzel (1947-) a travaillé comme acteur au théâtre KOM, au Petit Théâtre et au théâtre municipal d'Helsinki. Il a été chef du Théâtre de Rovaniemi (théâtre régional de la Laponie) et il a participé à un grand nombre de productions à la radio et à la télévision.

Tove Åman a commencé à étudier le chant à l'Académie Sibelius en 1989 avec Tom Krause et Anita Väilki et elle a obtenu son diplôme d'opéra en 1995. Elle a gagné le concours de chant de Kangasniemi en 1994 et de Lappeenranta en 1999. De 1995 à 1997, elle a chanté au studio d'opéra de l'Opéra National Finlandais dont elle est l'une des solistes attitrées depuis 1999. Åman a chanté plusieurs rôles importants de soprano lyrique dont Pamina dans *La Flûte enchantée*, Fiordiligi dans *Così fan tutte* et Mimì dans *La Bohème*. Elle a fait ses débuts en 1997 au Théâtre Royal de la Monnaie en Belgique comme Lauretta dans *Gianni Schicchi*.

Le soprano suédois **Agneta Eichenholz** a étudié à l'Académie de musique de Malmö et au Collège universitaire d'opéra à Stockholm. C'est une artiste aux nombreuses facettes et au répertoire étendu. Elle s'est produite comme actrice et dans des musicals mais par-dessus tout, elle s'est consacrée à l'opéra, interprétant par exemple les rôles de Constanze dans *L'Enlèvement au sérail* de Mozart, le rôle principal de *La Traviata* de Verdi, Fiordiligi dans *Così fan tutte*, Norina dans *Don Pasquale* et Sophie dans *La Rose blanche* d'Udo Zimmermann. Agneta Eichenholz est très demandée comme soliste lors de concerts en Suède et à l'étranger.

Riikka Rantanen a obtenu son diplôme de chant à l'Académie Sibelius en 1987 et elle a fait ses débuts l'année suivante. Elle est régulièrement invitée à l'Opéra National Finlandais depuis 1984. Deux de ses derniers rôles principaux à l'Opéra sont Maija Salminen dans l'opéra *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* (*Avant que nous soyons tous noyés*) de Kalevi Aho et le rôle principal de *Cendrillon* de Rossini. Elle s'est aussi produite au festival d'opéra de Savonlinna et dans plusieurs productions des opéras régionaux. Son répertoire s'étend du baroque à la musique contemporaine et comprend même des musicals (le rôle d'Anna Karenina à Lahti en 2000-01). Hors de la Finlande, elle a chanté en Hollande, Norvège, Allemagne et Russie. Rantanen est membre fondateur du groupe d'opéra Taite.

Johan Storgård a étudié à l'Académie de théâtre de la Finlande de 1983 à 1987 et il y a reçu son diplôme en 1989. Depuis 1987, il paraît dans de nombreuses productions au Théâtre Viirus et au Théâtre National Finlandais ; il a joué plusieurs rôles dans des téléromans et feuilletons télévisés, dans les films *Underbara kvinnor vid vatten* (1997) et *Pelon maantiede* (1999). Il a été directeur artistique du Théâtre Viirus de 1982 à 1987 et il en est directeur depuis 1987. Il a fait ses débuts au Théâtre Suédois à Helsinki au printemps 2002 et il est directeur du même théâtre depuis août 2002.

Lars Huldén (1926-) est connu pour son travail culturel varié comme écrivain, linguiste et traducteur. Il a débuté comme poète en 1958. Il a aussi écrit des textes de cabaret et, au printemps dernier, le livret de l'opéra *Rödhamn* de Lars Karlsson. Il a enseigné la philologie nordique à l'université d'Helsinki de 1964 à 89. 1999 vit la sortie de sa nouvelle traduction suédoise du *Kalevala*, travail fait en collaboration avec son fils Mats. Huldén reçut le Prix nordique de l'Académie Suédoise au printemps de l'an 2000.

Le chœur **Jubilate** de 40 chanteurs fut fondé en 1968 par son chef actuel, Astrid Riska. Son répertoire renferme une variété de styles, passant du chant grégorien aux œuvres du 20e siècle mais avec une forte prédilection pour la musique finlandaise. Jubilate s'est produit dans plusieurs parties de l'Europe ainsi qu'en Israël, au Japon et aux Etats-Unis. En 1990, il gagna le premier prix dans la classe de chœur de chambre au concours « Let the Peoples Sing » de l'Union Européenne de Radio-Télévision ; un autre premier prix fut raflé au concours Guido d'Arezzo en Italie en 1998. Le chœur a collaboré avec plusieurs orchestres finlandais dont l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise, l'Orchestre Philharmonique d'Helsinki et l'Orchestre de chambre Avanti !.

Au cours de ses quinze années d'existence, la **Sinfonietta Tapiola** s'est établie comme l'une des meilleures formations symphoniques de la Finlande. En conformité avec l'idéal classique de Vienne, l'orchestre compte 40 musiciens mais il peut aussi se diviser et jouer en petits ensembles de chambre. Les musiciens ont donc l'habitude d'être solistes. L'orchestre donne une soixantaine de concerts par année. La musique classique viennoise forme le cœur du répertoire mais celui-ci est varié et embrasse le baroque, le romantisme ainsi que les compositeurs du 20e siècle jusqu'à nos jours. L'imposant répertoire de l'orchestre est même documenté sur disques. La Sinfonietta Tapiola fut fondée en 1987 dans le but d'être l'orchestre municipal d'Espoo. Jorma Panula, qui en fut l'initiateur, en fut même le premier directeur artistique. Juhani Lamminmäki et Osmo Vänskä lui succédèrent. Aujourd'hui, l'orchestre assume

lui-même la responsabilité de sa direction artistique. Jean-Jacques Kantorow est chef attitré de l'orchestre depuis 1993. Depuis 1999, la Sinfonietta Tapiola compte un autre chef attitré en plus de Kantorow : d'abord Tuomas Ollila et, depuis l'automne 2001, John Storgårds. Le compositeur domestique de l'orchestre est Eero Hämeenniemi depuis l'automne 2000.

Ulf Söderblom (1930-) se range parmi les chefs finlandais qui ont surtout dirigé des opéras. Il obtint son diplôme à l'académie musicale de Vienne en 1956 et fut engagé l'année suivante comme chef d'orchestre à l'Opéra National Finlandais. Il en fut chef principal de 1973 à 93. Pendant ce temps, il dirigea cet orchestre dans des engagements à Stockholm, Oslo, Londres, Edimbourg, Berlin, Prague, Wiesbaden, Essen, Zurich, New York et Los Angeles. Il a été l'une des figures de proue des festivals d'opéra à Savonlinna. Depuis leur nouveau départ en 1967, il a dirigé à Savonlinna au cours de vingt étés. Il a de plus dirigé les orchestres municipaux d'Helsinki et de Lahti et été chef du Svenska Oratoriekören de 1957 à 74 et de l'Akateeminen Laulu de 1974 à 86. Söderblom a apporté une importante contribution à l'opéra finlandais. En 1975, il dirigea les deux créations qui mirent en marche tout l'essor de l'opéra finlandais : *Le cavalier* d'Aulis Sallinen et *Les dernières tentations* de Joonas Kokkonen. Il a depuis dirigé la création d'opéras d'Ilkka Kuusisto, Paavo Heininen, Erik Bergman et Mikko Heino. D'un autre côté, il a aussi présenté des opéras historiques, surtout le premier opéra finlandais *La Chasse du roi Charles* de Pacius.

PHOTO: © REINER FROMMER

ULF SÖDERBLOM

FREDRIK PACIUS

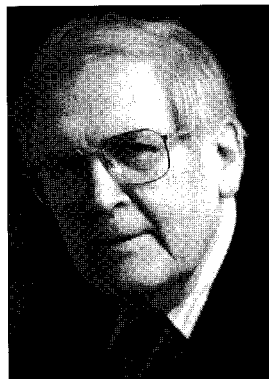

PHOTO: © CHARLOTTA BOUGHT

LARS HULDÉN

PRINSESSAN AV CYPERN

AKT 1

☐ Nr 1. DANSKÖR

KÖR

Nu dansa vi alla i vårens fest,
När rosor af kärlek glimma,
Och kärlek och vår de trivas bäst.
I blommor och morgonstrimma.
Vi skämta engång,
När dagen blir lång,
Vi sjunga de himmelska makternas sång.
Nu dansa vi alla i vårens fest,
När rosor af kärlek glimma.

FÖRSTA FLICKAN

O Afrodite, som steg ur vågen
Vid Cyperns blomsterbeströdda strand,
Vi offra myrten.

ANDRA FLICKAN

Och gyllne äpplen.

TREDJE FLICKAN

Vi offra glödande rosors brand.

FÖRSTA FLICKAN

Som dufvor rena.

ANDRA FLICKAN

Som svanor lena.

TREDJE FLICKAN

Som fjärlar glada.
Oss lycka gif!

KYPRON PRINSESSA

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

☐ Nro 1. AFRODITEN JUHLAKUORO

KUORO

Nyt juoksemme kevättä juhlien,
kun kukkivat ruusut tarhain.
Kevät, lempi, ne viihtyvät parhaiten
kukantuoksussa aamuvorhain.
Kas seppelepäin
elon ehtoisin säin
ikivaltojen iloksi laulamme näin.
Nyt juoksemme kevättä juhlien,
kun kukkivat ruusut tarhain.

ENSIMMÄINEN NEITO

Oi, Afrodite, jok' aallost' astuit
tään saaren rannalla kukkivalla,
nää myrtit ottaos...

TOINEN NEITO

Ja kulta-omenat...

KOLMAS NEITO

Sua palvomme ruusulla palavalla.

ENSIMMÄINEN NEITO

Kyyhkynlenpeinä...

TOINEN NEITO

Joutsenenhempeinä.

KOLMAS NEITO

Kuin perhot pienet!
Suo onni, oi!

THE PRINCESS OF CYPRUS

ACT 1

□ No. 1. APHRODITE'S CHORUS

CHOIR

Let us now dance to the spring
As the roses glow with love,
For love and the spring unite,
In blooms and the freshness of dawn.
We joke together
When the day seems long,
Singing the heavenly angels' song.
Let us now dance to the spring
As the roses glow with love.

FIRST MAIDEN

O Aphrodite, who rose from the waves
Onto the flower-decked Cyprus sand
To you we offer myrtles.

SECOND MAIDEN

And golden apples.

THIRD MAIDEN

We offer fire of glowing roses.

FIRST MAIDEN

As the purest doves.

SECOND MAIDEN

As downy swans.

THIRD MAIDEN

As bright butterflies.
Grant us joy.

TRIO

O Afrodite, kom att oss tjusa
Med vår och kärlek, med sol och lif!

KÖR

Nu binda de skönaste gracer en krans
Kring kärlekens strålande öga,
Och gudarna småle i morgonens glans,
Åskdondraren ler i det höga.
Vårt hjerta det slår,
För kärlek och vår,
Odödliga makt, du som aldrig förgår!
Nu binda de skönaste gracer en krans
Kring kärlekens strålande öga.

2 BERÄTTAREN:

Där unga människor möts, där blir det alltid spänning.
Vi kommer snart att se, hur syd- och nordanlänning
var sams på Cyperns ö, på Lemminkäinens tid,
när han och hans kumpan från mången blodig strid,
den trogne Tiera, var på strövtåg för att söka
hos holmens kvinnohär sin segersällhet öka.

På Cypern var det dans och fester varje dag.
Och vad man där fick se av skönhet och behag,
det finns det inga ord som rättvist kan beskriva.
Med offer blev det sagt till den som vetat kliva
ur vattnet invid ön. Gudinnan som all makt på
erotikens fält sig hade underlagt.
Åt henne offrades det myrten, ros och viva.

Men skönast av allt skönt, fast lite grand av diva,
var kungadottern själv, Chryseis, vida känd,
på henne blev förstås vår Lemminkäinen tänd.

KAIKKI KOLME

Oi, Afrodite, suo auvo kevään
ja lemmen, auringon armas koi!

KUORO

Nyt solmivat seppeltä sulottaret,
ja lempi sen lakoihin lymyy,
ja lemmen myös taioss' on taivaiset,
ja Zeus salamoitsija hymyy.
Sydän sytten lyö,
kevät kukkeavyö
ja lemmekäs on, nyt ei yllätä yö!
Nyt solmivat seppeltä sulottaret,
ja lempi sen lakoihin lymyy.

2 KERTOJA:

Jos missä nuoret kohtaa,
se jännitykseen johtaa.
Pian kuulla saamme, miten etelän ja pohjan väki
Kyproksen kamaralla ensi kerran toisiansa näki,
kun Lemminkäinen kera sotatoverinsa Tieran
onneaan koetti parissa hameväen vieraan.

Saarella riitti tanssia ja juhlijointa –
ei neitokaisten suloutta mikään voita.
Ja kansa jumalatarantansa ylistää,
ken aikoinaan kohosi meren sylistä
ja jolle kuuluu lemmen mahdit salaiset.
On miehet, naiset saman vallan alaiset.
Sai uhrilahjoiksi hän myrtit, ruusunkukkaset.

Neidoista kaunein, tytär kuninkaan,
Chryseis, aika ikäpussi luonnoltaan
sai Lemminkäisen lemменkiikhon tuota pikaa.

TRIO

O Aphrodite, come and delight us
With spring and love, sun and life.

CHOIR

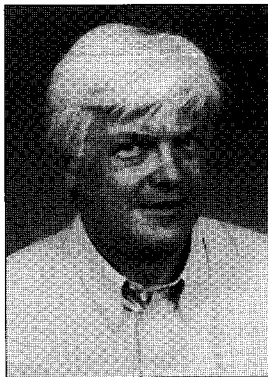
Now the fairest graces bind a wreath
Around the bright eye of love,
And the gods smile in the bright dawn
The Thunderer rejoices in the firmament.
Our hearts beat faster
For love and the spring,
Immortal force that never fails.
Now the loveliest graces bind a wreath
Around the bright eye of love.

2 NARRATION

Where youngsters meet the mood is charged.
Soon we shall see how southerners and northerners
Were united on Cyprus in Lemminkäinen's days,
When he and his companion of many battles,
Faithful Tiera, campaigning together,
Sought to celebrate victory among the island's women.

On Cyprus there was dancing and feasting every day.
And what one might witness of beauty and delight
No words can adequately describe.
But offerings were made to the goddess who had
Risen from the sea. The goddess who
Ruled the entire world of fleshly passion.
To her they made offerings, myrtle and roses.

But loveliest of them all, though something of a diva,
Was the king's daughter herself, famed Chryseis.
And our Lemminkäinen's lust was roused.

TOM WENTZEL *narrator*

Chryseis tog emot ett otal frierier,
men det blev alltid nej och ömkliga sortier.
Tre friare fick hon av allra bästa sort,
berättar sagan nu; de sändes alla bort.

[3] Nr 2. BALLAD

ANEMOTIS

Tre friare hade vår unga mö.
Solkonungen svor att för henne dö:

Bär dagens gyllene krona!
Nej, nej,
Din gyllne krona begär jag ej.
För varm är din kyss i sommarens dag,
Och blott ett skämtande barn är jag.

Månkonungen kom i aftonglans:
Kom, smycka din lock med silfverkrans,
Och lek med elfvor i lunden!
Nej, nej,
Ditt silfversmycke begär jag ej.
För kall är din kyss i lundens behag,
Och blott ett frysande barn är jag.

Kom stjernans gosse på aftonskyn:
O följ mig fjerran till himlens bryn!
Bär nattens stjerniga krona!
Nej, nej,
Din stjernekrone begär jag ej.
För hög är din sal, din glans för svag
Och jordens älskande barn är jag!

[4] BERÄTTAREN:

En fjärde friare dök plötsligt upp på scenen,
en Lemminkäinen, stolt, och hög på benen.
Det tycktes oerhört, en vilde från ett land,

Jo oli moni urho saanut rukkaset;
Chryseis löysi heistä sata vikaa.
Vain kolme kosijaa tutkailun läpäisi,
vaan ivalla viimein neito heidät häpäisi.

Nro 2. BALLADI

ANEMOTIS

Oli neidolla kolme kosijaa.
Sydänt' Aurinko armaalle tarjoaa:

"Saat päivän kultaisen kruunun!"
Ei, ei,
sun kultakruunuas tahdo en,
sun suukkosi liian on lämpöinen,
ja minä vain laps' vienoinen.

Tuli Kuu, tuli illalla säteineen:
"Tule, annan hopeisen seppeleen,
kera keijuin lehdossa leiki!"
Ei, ei,
Sun hopeitiasi tahdo en,
sun suukkosi on liian vilpoinen,
ja minä vain laps' olen viluinen.

Tuli Tähti korkea kosimaan:
"Käy taikaan hoviin sa hohtavaan!
Saat yön sa tähtisen kruunun!"
Ei, ei,
sun tähtikruunuas tahdo en,
sun salisi liian on ylhäinen,
ja minä vain maan olen lapsönen.

KERTOJA:

Kosija neljäs saapui äkkinäinen:
korskea, uljas nuori Lemminkäinen.
"Kamala villimies", näin tuumas kansa,

Many sought the hand of Chryseis,
But they were all disdainfully dismissed.
Three suitors were of the finest sort,
The tale tells; but they were all sent off.

3 No. 2. BALLAD

ANEMOTIS

Three suitors our maiden had.
The sun-king swore to die for her:

Wear the golden crown of day.
No, no,
I do not covet your golden crown.
Your kiss is too warm on summer days,
And I am merely a child at play.

The moon-king came in the light of evening:
Come, deck your hair with a silver wreath,
And sport with the spirits in the grove.
No, no,
I do not covet your silver bangles
For your kiss is cold in the lovely grove,
And I am but a frozen child.

The prince of stars came at eve:
Oh, follow me far to the edge of the sky.
And wear the crown of the stars.
No, no,
I do not covet your starry crown.
Your halls are too high, too feebly you shine
And I am a child that loves the earth.

4 NARRATION

A fourth suitor suddenly appeared,
One Lemminkäinen, proud and tall.
This caused a sensation, a wild man from a country

PHOTO: © HANS HAMMARSKJÖLD

AGNETA EICHENHOLZ

Anemotis

som ingen vetat om, vid världens ytterrand.
Så löjligt och så fräckt! Men samtidigt rätt modigt.
Man skrattade sig sjuk, och hånad blev han blodigt.

5 Nr 3. SKRATTKÖR

KÖR

Ha ha ha ha, ha ha ha ha,
Han är världens störste man:
Lemminkäinen heter han!
Alla flickor han förtjusar,
Alla gummor han berusar,
Se så nätt,
Fin och lätt,
Stolt som örnen,
Stark som björnen,
Qvick som falcken,
Är den skalken,
Söt och rar.
Är han ej en vacker karl?
För hans hot
Till hans fot
Låt oss alla
Nederfalla!
Ha ha ha ha, ha ha ha ha,
Store hjelte, grymme man!
Tag vår hyllning nådigt an!

LEMMINKÄINEN

Finns för en man som jag,
Ett rum på Cyperns slätter,
Der jag kan bo en dag
Och dansa några nätter?

KÖREN

Ha ha ha ha, ha ha ha ha,
För en så storståtlig prins,

”mikä se oikein luulee olevansa?
Rohkea teko tosin, silti röyhkeyttä silkkää!”
Hän osakseen sai naurua ja pilkkaa.

Nro 3. NAURUKUORO

KUORO

Hah-hah-hah-hah, hah-hah-hah-haa.
Hän on suurin urho maan:
Lemminkäiseksi sanotaan.
Kaikki tytöt tenhoaapi,
kaikki ämmät paulaan saapi.
Kas kuin on
moitteeton,
on kuin kotka,
on kuin sotka,
naisten ylväs, miesten pylväs,
uljas, mieto, liian lieto,
senhän ties.
Siinäköös on kaunis mies!
Uhkailee,
puhkailee
urho vakaa.
Kumartakaa!
Hah-hah-hah-hah, hah-hah-hah-haa.
Suuri, kuulu kuningas,
kuule kumartajias!

LEMMINKÄINEN

Onko saarella sijoa
minun moisen miehen maata,
onko Kyprossa kyllä
minun leikki lyödäkseni?

KUORO

Hah-hah-hah-hah, hah-hah-hah-haa.
Kuinka prinsseist' ylhäisin

That no one had heard of, on the margin of the earth.
How ridiculous, how cheeky! Yet courageous too.
They laughed themselves sick, mocking him mercilessly.

5 No. 3. MOCKING CHORUS

CHOIR

Haha, haha, haha, haha,
He is the world's tallest man
And his name is Lemminkäinen.
He charms all the maidens,
And intoxicates all the old women.
Look how neat,
Fine and light,
Proud as an eagle,
Strong as a bear,
Quick as a falcon,
Ever he is
Charming and kind.
Isn't he a handsome man?
At his sight,
By his feet
Let us all
Fall!
Haha, haha, haha, haha,
Great hero, fierce man.
Accept our homage to you.

LEMMINKÄINEN

Is there for a man like me
An abode on the plains of Cyprus,
Where I can stay for a day
And dance throughout some nights?

CHOIR

Haha, haha, haha, haha,
For such a mighty prince

Intet rum på Cypern finns.
Cyperns hyddor äro ringa,
Danssalonger finnas inga.
Klen musik!
Bara skrik!
Ingen flicka
Kan sig skicka;
Inga fagra,
Alla magra,
Stygga, fula,
Gamla, gula,
Ingen värd
Att bli åt hans nåd beskärd!

LEMMINKÄINEN

Gif mig en blomming skog
Och ett par röda kinder,
Så dansa vi alltnog,
Och rummet gör ej hinder.

KÖREN

Ha ha ha ha, ha ha ha ha,
Hjelteblod,
Var så god,
På begäran,
Gör oss äran,
Sök en ö,
Sök en mö,
Mera värdig,
Mera färdig!
Ha ha ha ha, ha ha ha ha,
För hans högförnäma nåd
Finns visst intet bättre råd.

LEMMINKÄINEN

Vad? Gyckel? Övermod?
Det skolen i mig löna,
(drager svärdet)

mahtui Kypron kylihin?
Pienet ovat Kypron töllit,
tytöt tyhmät niin kuin möllit,
vinosuut,
kaitaluut,
vanhat, valjut,
vallan haljut;
tanssilavat,
ihan kurjat,
tanssitavat
huonot, hurjat,
tarmonne
veis ne, teidän armonne.

LEMMINKÄINEN

Suokaa mulle kukkakumpu,
kaksi poskea punaista,
vähä on väliä muusta,
silloin on karkelosijoa.

KUORO

Hah-hah-hah-hah, hah-hah-hah-haa.
Kuningas,
kuulkaa, kas
sanomme;
anomme:
hakekaa
toinen maa,
maireemp', impi
alttiimpi!
Hah-hah-hah-hah, hah-hah-hah-haa.
Parhaint', urho kopea,
oisi lähtö nopea.

LEMMINKÄINEN

Mitä? Pilkan pistelyitä?
Sen te maksaa mahtanette,
(vetää miekkansa)

There is no room on Cyprus.
Our huts are but tiny
And we have no halls for dancing.
Feeble music.
Just noise.
No maiden
Knows how to behave,
None are lovely,
All are skinny,
Nasty, ugly,
Old and yellowed
No one worthy
Of his attention.

LEMMINKÄINEN

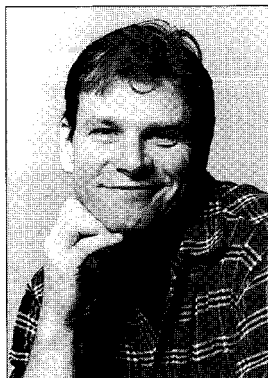
Give me a verdant wood
And a pair of red cheeks,
And we shall tread a dance
And no abode I need.

CHOIR

Haha, haha, haha, haha,
A hero's blood,
Please,
At our request,
Do us the honour,
Find an island,
Seek a maiden,
More worthy,
And much ripper.
Haha, haha, haha, haha,
For his most worthy highness
No advice could be better.

LEMMINKÄINEN

What? Foolery? Hubris?
You'll pay for this,
(draws his sword)

JOHAN STORGÅRD

Lemminkäinen

den djärve med sitt blod
(rycker till sig med vänstra handen en av flickorna)
Och med sin kyss den sköna!

6 BERÄTTAREN:

Chryseis var bestört, hon riktade en pil
Mot den förmätens bröst. Hans mun drogs till ett smil.
Hon dröjde med sitt skott, hon var ju bara kvinna.
”Ditt kryp”, skrek hon, ”du träl! Du son av en slavinna!
Du havets usla skum, som vräktes mot vår strand,
du lyfta djärvs din blick till Cypers härskarinna,
och vet ej att den stund du höjt din djärva hand,
skall blixten träffa dig och Febus pil dig hinna!”

På upplåxningen tog vår Lemminkäinen lätt.
Han hade älskat förr och kände kvinnors sätt.
Men Cypers unga män, de höll sig inte lugna,
de ville med hans liv sin härskarinna hugna.
Men då kom kungen själv, en upplyst potentat,
och sade: ”I vårt land bor inget främlingshat.
Och började vi ta varenda slusk tillfånga
som kommer till vår ö, blev fängelserna trånga.
Så du kan ge dig av. Chryseis har betett
sig övermodigt nu igen på ökänt sätt.
Det kan tas illa upp av kärlekens gudinna.
Min dotter får en dag den högas hämnd besinna.”

Det gick som kungen sa, när Lemminkäinen skepp
var segelklart, fick han Chryseis i sitt grepp
och drog henne ombord och seglade mot norden.
Och Afrodite fick sin hämnd för smådeorden.

Snart löpte skeppet in i fosterlandets famn
här tåldes inte alls Chryseis rätta namn.
Så hon blev Kyllikki, bekvämt för folkets tunga.
Och Tiera som ni minns, som ryckt åt sig den unga

rohkeat veriverolla
(tempaa vasemmalla kädellään erään tytöistä luokseen)
ja suloiset suukollansa!

KERTOJA:

Prinsessan sappi kiehui, kuohui veri.
Hän huusi: ”Öykkäri, sut hukka peri!”
Ja tähtäs nuolellaan, vaan viivytteli.
Kas Lemminkäiseltä luonnistui silmäpeli.
Näin raivos loukattuna nuori nainen:
”Turilaantoukka, lantakuoriainen!
Valtiatarta Kyproksen sä tavoitella julkeat!
Febuksen nuoli sydämees saa kulkea!”

Ei säikyttänyt mieltä hamesankarin
impyen kiukku, uhka ankarin.
Vaan saaren nuorukaisia se pisti vihoiksi.
He aikoi Lemminkäisen lyödä lihoiksi.
Nyt virkkoi kuningas, mies valistunut kovin:
”Muukalaisviha ei Kyprokselle sovi.
Jos kaikki käypäläiset selliin sullotaan,
on vankilamme kohta pullollaan.
Saat poistua. Tytär taas kiivaili,
tapansa mukaan liikaa diivaili.
Voi Afrodite syystä suuttua
ja kostotoimin kasvatukseen puuttua.”

Näin kävikin. Kun Lemminkäisen kokka
suuntasi ulapalle, mukaan vietien nirpanokka.
Hänelle Afrodite näytti merkit taivaan,
ja täysin purjein Pohjolaan viiletti laiva.

Kun kohta päästiin rantaan isänmaan,
Chryseis-nimi kelvannut ei ollenkaan.
Mokomaa lausua kielä suuhun juuttui.
Tutuksi Kyllikiksi neito muuttui.

The bold man draws his sword
(pulls a maiden to him with his left hand)
And conquers beauty with a kiss.!

6 NARRATION

Chryseis was appalled and aimed an arrow
Right at the boaster's breast. A smile lit his face.
She waited with her shot, she was but a woman.
'You worm', she cried, 'you serf! Son of a slave girl!
Filthy scum of the sea, washed up on our beaches,
You dare to raise your eyes to the mistress of Cyprus,
Not realizing that as you raise your bold fist,
Lightning shall strike you and the arrow of Phoebus.'

Lemminkäinen listened unruffled.
He was not new to love, knew the ways of women.
But the young men of Cyprus were not calm,
They wanted to please their mistress with his life.
But then the king himself appeared, enlightened potentate,
And said: 'In our land there is not hatred of foreigners.
And should we arrest every rascal
Who comes to our shores, our prisons would be cramped.'
So you may leave. Chryseis has behaved
Presumptuously yet again in her fabled manner.
The goddess of love may be sorely distressed.
Some day my daughter will contemplate divine vengeance.'

As the king had said: when Lemminkäinen's ship
Was ready, he took Chryseis in his grasp
And drew her on board and sailed northward.
And Aphrodite was avenged for the insults.

Soon the ship sailed into native harbour
And the name Chryseis seemed entirely foreign,
So she became Kyllikki, more suited to the native tongue.
And Tiera, you remember, drew with him

mön Anemotis, när han anträdde sin flykt
gav namnet Tuulikki åt henne, finskt och tryggt.

Vid pörtets öppna spis satt Lemminkäinens mamma.
Runt kvarnen som hon drog sågs vita mjölet damma.
Hon saknade sin son som sedan flera år
var borta, vem vet var; hon satt med grånat hår
och sjöng i ensamhet en sorglig årstidsvisa.
Därute rök en storm som kunde blodet isa.

Dock lugnade den sig alltunder kvinnans sång;
I sången bor en makt, det ser man mången gång,
som kan betvinga sorg, som kan betvinga stormar,
som jättar får på knä, de som i vrede gormar.

AKT 2

7 Nr 4. KVARNSÅNG

HELKA

Fordom var jag röd om kinden,
Vaggade som ros för vinden.
Lätt jag flög som fågelungen,
Och mitt hår var brunt som ljungen.
Mala på! Det var då!
Fordom var min blick så blå.
Fordom var jag röd om kinden,
Vaggade som ros för vinden.

Kom så höst i blomsterringen,
Och min fågel fällde vingen.
Nu den kulna vinden plockar
Färgen bort från mina lockar.
Mala på! Det var då!
Fordom var min himmel blå.
Kom så höst i blomsterringen,
Och min fågel fällde vingen.

Ja Tieran Anemotis, impi ihanainen
sai nimen Tuulikki; se on niin suomalainen.

Pirtissään istui äiti Lemminkäisen.
Toi jyvämlyllä seuraa iltaan yksinäisen.
Hän oli harmaapäiseks käynyt ikävissään;
ei poikaa moneen vuoteen ollut nähnyt missään.
Laulua lauloi lasta palaavaksi pyytävää,
ulkona riehui myrsky veret hyytävää.

Niin taittui tuulen selkä laulun voimasta;
se laulu milloinkaan ei lakkaa soimasta,
se surun taltuttaa ja ilon nostaa,
lannistaa peikot, pelastaa ahdingosta.

TOINEN NÄYTÖS

Nro 4. JAUHINLAULU

HELKA

Oli mun poskeni punainen
niin kuin nuori ruusun nuppu,
keikkuipa keveä jalka
niinkuin lieto linnunpoika
armahaisella aholla –
ja ma mietin mielessäni:
Oi, josp' oisin linnunpoika
Taikka nuori ruusun nuppu!

Niin saapui pimeä syksy,
lehto lehtensä pudotti,
valkeni valiot kutrit
kukat kuihtui kulmaluilta.
Syksyn on ikävät illat,
ja ma mietin mielessäni:
Oi, josp' oisin linnunpoika
taikka nuori ruusun nuppu!

The maiden Anemotis as he fled
Calling her now Tuulikki, Finnish and meet.

By the hearth in her hut sat Lemminkäinen's mother.
Flour whitened the floor as she ground meal.
Several years had passed since her son had left.
Who knew where he was? She sat with greying hair
Singing a sad ballad in her solitary state.
Outside the hut a blood-chilling storm raged round.

But as she sang the storm calmed.
Songs have power, that is something one sees.
They can disperse sorrow, can settle a storm,
Fell a giant though he be enraged.

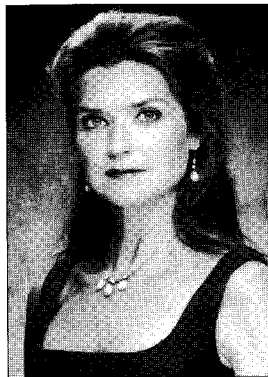
ACT 2

☐ No. 4. MILL SONG

HELKA

Formerly I had red cheeks,
And swayed like rose in the wind.
I flew lightly as a birdling
And my hair was brown as the heather.
Grind away! That was another day.
Formerly my eyes were blue
Formerly I had red cheeks,
And swayed like a rose in the wind.

Then autumn came to the flowers,
And my bird folded its wings.
Now the wild wind plucks
The colour from my hair.
Grind away! That was another day.,
Formerly my sky was blue
Then autumn came to the flowers
And my bird folded its wings.

RIIKA RANTANEN *Helka*

Sorgerna som vintrar snöga.
Hvar är du, min älsklings öga?
Se, din moder stenen vrider,
Sjunger om de flydda tider.
Mala på! Det var då!
Fordom var min sjö så blå.
Sorgerna som vintrar snöga.
Hvar är du, min älsklings öga?

8 BERÄTTAREN:

En oförglömlig dag! När Lemminkäinen kom
tillbaka, desto mer betydelsefull som
han hade Kyllikki i sällskap, om än rövad,
från Cyperns kungahus; hon tycktes dock bedrövad.

Men plötsligt uppstod där ett häftigt vapenlarm,
en skara greker kom i hämndlystnad och harm.
Chryseis skulle tas med våld ur fångenskapen.
Nu fäktades det vilt med blix och klang av vapen.

Så blev det tyst med ens, när Kyllikki grep in
för Lemminkäinens skull med orden: "Han är min,
jag håller honom kär, vi älskar ju varandra.
Vårt kommande förbund har ingen rätt att klandra."

Därmed var striden slut, men grekerna var kvar,
tills det blev vår igen och leden hem låg klar.
Men pöret verkade betänkligt oansenligt,
med en prinsessas liv var det helt oförenligt.
Så Lemminkäinen tog i bruk de trolldomsord
han kunde och fick snart en bättre bostad gjord.

9 Nr 5. MELODRAM

LEMMINKÄINEN
Du Tapios barn, du gamla vägg,
Du furans murkna ättelägg,

Surut suurina tulivat
niinkuin pitkät pilvenlongat:
kussa kuljet, kuopukseni,
missä sankari samoat?
Sua aattelen alati,
ja mietin mielessäni:
Saavu, sankari, syliini,
koidu, kotkani, kotihin!

KERTOJA:

Ei moista paluuta lie nähty ennemmin
kuin Lemminkäisen nyt – ja varsinkin
kun prinsessaa hän sylissänsä kantaa,
huikkasen hämillistä morsianta.

Kas kummaa, aseita taas kalistellaan,
kun perässä on kostojoukko Hellaan.
Se aikoo Chryseiksen kotimaahan raastaa.
Verisin suin ja melskein miekat haastaa.

Vaan melun vaiensi
prinsessa Kyllikki
sanoen: "Lemminkäinen on nyt mieheni.
Rakastan häntä enkä lähde tieheni."

Mitäpä siinä sitten suotta sotia.
Kevääseen jäidenlähtöön urhot leikki kotia.
Ei maalaispirtti ollut mikään hovi,
moinen ei suinkaan prinsessalle sovi.
Niin Lemminkäinen loitsuamaan rupeaa
ja rakentamaan asumusta upeaa.

Nro 5. MELODRAAMA

LEMMINKÄINEN
Tapien lapsi, vanha seinä,
sukua suuren aarnihongan,

Sorrows that winter brings.
Where are you, love of my gaze?
See how your mother turns the stone
Singing of times that have fled.
Grind away! That was another day.
Formerly my lake was blue
Sorrows that winter brings.
Where are you, love of my gaze?

8 NARRATION

An unforgettable day. When Lemminkäinen came
Home, all the more important
Since Kyllikki was with him – though kidnapped –
From the court at Cyprus. She seemed sore afflicted.

But suddenly there was the sound of battle,
A band of Greeks, revengeful and vexed.
Chryseis was to be violently freed.
And now the battle raged as swords flashed.

But they fell silent when Kyllikki addressed them
On behalf of Lemminkäinen: 'He is mine,
I love him, we love each other.
Our forthcoming union no one shall dispute.'

And so the battle ended, but the Greeks remained,
Until spring came again and the waters opened.
But the hut seemed very humble
And not suited to the life of a princess.
So Lemminkäinen made use of the magic he knew
And soon he had a more stately abode.

9 No. 5. MELODRAMA

LEMMINKÄINEN
You child of Tapio, you ancient wall,
You rotting ancestral spruce,

Som trotsat många vintrars snö,
 Och många vårar storm och tö,
 Lyss på mitt mäktiga ord!
 Ödmjuka dig! Fall! Försvinn!
 Du ås, fall in!
 Du tak, som skyddat min moders hufvud!
 Du golf, som burit min vagga förr!
 Du värm för friden, du gamla dörr!
 Du gråa härd, der i barndomsdagar
 Vid brasans skimmer jag lekte gladt!
 Jag offrar er för min kärleks skatt.
 Farväl! Försvinn!

*Stugan sammanstörtar, stycke efter stycke,
 försvinner och lemmar plats för ett öde landskap,
 betäckt af snö och belyst af månken, som längst i
 fonden glimmar öfver ett stormigt haf.*

Hör mig, du marmorklippa!
 Du mur af malm!
 Du kopparfasta, väldiga jätteborg,
 Der Hiisis trollmän hamra på jernets hjerta!
 Ödmjuka dig för mitt ord!
 Upp! Res dig i sköna hållar!
 Upp! Forma dig till ett Cytt,
 Långt mera herrligt, än Cyperns konung
 Byggt med Titaners arm på blommig ö!
 Vägg, bred dig ut!
 Mur, jemna dig!
 Tak, lyft dig upp!

Naturens döttrar, Luonnottaret,
 Utbreden alla skatter här kring oss!
 Luft, gif din klarhet!
 Vatten, din helsa!
 Jord, din rikedom!
 Eld, din glans!
 Du himlens Ukko,

sulku talven suun edessä,
 muuri myrskyn murtamaton,
 alle loihduni alistu!
 Nöyrry! Kaadu ja katoa!
 Harjahirsi,
 suoja emoni harmaan pään,
 permanto, jolla kehtoni keinui,
 uksi, tuttava rauhan turva;
 liesi harmaa,
 min loimossa lasna ma lauloin, leikin,
 kaikki uhraan nyt lemmelleni.
 Jääkää hyvästi! Häipykää!

*Tupa kukistuu, pala palalta, katoaa ja antaa
 sijaa autiolle, lumiselle ja kuun valaisemalle
 maisemalle, jonka taustalla kauimpana kimaltelee
 myrskyinen meri.*

Malmi, marmori mahtava,
 nyt mua kuulkaa!
 Kuule myös, sinä vaskivuori,
 jossa Hiisien vasarat kalkkaa!
 Rauta, nouse nostamatta!
 Kivi, kimpoa koholle!
 Linnaksi nyt liittykääte
 kauniimmaksi Kypron linnaa,
 jonka loi käsin jotunit
 Saarelle selälliselle kukkakumpujen lomahan!
 Seiso, seinä! Kaarru, katto!
 Muuri, murtumattomaksi!

Luonnon piia, Luonnottaret,
 aarteenne antakaatte kaikki, tänne kantakaatte!
 Ihanuutes, Ilma!
 Terveytesi, Vesi!
 Rikkautesi, Maa!
 Loistehesi, Tuli!
 Ukko, kultainen kuningas,

That has withstood many winters' snow,
And many storms and thaws of spring,
Listen to my potent words.
Humble yourselves. Fall down. Be gone.
Ridge, fall now in.
And roof that sheltered my mother's head.
Floor that once bore up my cradle.
Protector of freedom, you ancient door.
Grey hearth where in my childhood days
I played, happy in the firelight.
I offer you up for the sake of my love.
Farewell. Be gone.

*The hut falls in, piece by piece, disappears and makes
way for an empty landscape covered with snow and lit
by moonlight which, in the far distance, shines upon a
stormy sea.*

Listen, you marble cliffs.
You ore-rich walls.
You copper-clad mighty castle,
Where Hiisi's magicians hammer iron.
Humble yourselves to my words.
Up. Raise yourselves, lovely halls.
Up and form yourselves into a palace,
Far more lordly, that Cyprus's king
Built with Titan help on verdant isle.
Walls spread out within,
Outer walls smooth yourselves.
Roof, lift up yourself.

Daughters of nature, the Luonnotars,
Spread out all your treasures round us.
Air, give us clarity.
Water, grant health.
Earth give riches.
Fire, your sparkle.
Lord of the heavens, Ukko,

Skärma i kraft och nåd
vårt sköna, tjugande, stolta slott!

*Palatset reser sig, stycke efter stycke, ur ödemarken.
Scenen ljusnar, och morgonrodnaden glimmar in
genom fönstren med tilltagande glans.*

Här skola vi bo
I frid och skönhet, i ljufliig ro.
Här skall en moders bön
Oss sällhet önska.
Här skall vår kärlek skön
Som våren grönska,
Här skola vi glada båda
I lugn på lefnadens stormar skåda.
Här skola vi skapa ett blomsterland
Med gyllne tegar på Suomis strand
Och spegla vårt älskande öga
I sjön, som förgylles af morgonens brand.

10 BERÄTTAREN:

Tänk, vilken väldig makt som döljer sig i orden!
Den som har nyckelord, behärskar hela jorden.
Var syntes pöret nu? Det hade utplånats!
På tomten reste sig ett strålande palats.
Där flyttade de in och väntade sig lycka,
de två, rätt olika till typen, kan man tycka:
han älskade att slåss och bära segerns krans.
Hon roade sig helst och ville gå på dans.
De gjorde som sig bör emellan äkta makar
Att båda något av sin egenart försakar:
Hon avstod från sin dans, han från att föra krig.
Ett heligt löfte gavs i kärlek, innerlig.
Så levde de en tid. Hon fann sig väl till rätta.
Sin kärlek på allt sätt försökte de att mätta.

anna nyt armosi, apusi,
varjele vahvalla kädelläs valtalinnaani valkeaa!

*Linna nousee pala palalta erämaasta. Näyttämö
valkenee, ja aamurusko alkaa kimmalla ikkunoista
yhä kasvavalla loistolla.*

Tää asuntomme on ainainen,
sija kauneuden, rauhan ja rakkauden.
Tääl' äidin lempi
onnea suo
ja kevään hempi
kukkia luo,
tää! eloa vietämme vienoa, lauhaa
ja katsomme, kuink' ajan myrskyt pauhaa.
Ja tänne me luomme kukkivan maan,
suot Suomen peltoina aaltoamaan;
sinijärvissä lempemme päilyy
kuin päivä, koittava kullassaan.

KERTOJA:

On sanan mahti kaikkea voimallisempaa.
Se vuoret siirtää, tammets maasta tempaa!
Äkkiä oli harmaa pirtti poissa
ja nuoripari kulki linnan holvistoissa.
Vaan voiko onnea se heille taata,
kun eivät olleet yhtään samaa maata?
Mies taiston tantereilla tahtoi mellastaa,
ja vaimo karkeloissa rellastaa.
Niin toisilleen he vannoi sopuisasti,
liittonsa jotta kestäis loppuun asti:
Mies sodat jättää, vaimo on rellästämättä.
He löivät päälle rakastavaa kättä.
Kotia kehui mies, ja vaimo kiitti.
Avio-onnea ja rakkautta riitti.

Surround in power and grace and greatness
My beautiful, enchanting, proud palace.

*The palace rises, piece by piece, from the barren earth.
The stage lightens and the dawn appears through the
windows, increasing in brightness.*

Here we shall live
In peace and beauty, in lovely calm.
Here a mother's prayer
Shall wish us to be blessed.
Here our beauteous love
Shall flourish like the spring,
Here, happily, both of us shall
View calmly the currents of life.
Here we shall make a land of flowers
With golden fields on Suomi's beaches
And mirror our loving eyes
In the lake that is gilded by the morning conflagration.

10 NARRATION

Think what power there is in words.
Whoever has the magic word controls the whole earth.
Where is the hut now? It is gone.
On the site a magnificent palace arose.
They moved into it and waited for happiness,
The couple, very different one might think:
He loved fighting and winning the victory.
She liked to enjoy herself and to dance.
But they did as married persons must
And each gave up something of themselves.
She gave up the dance while he refrained from war.
A holy promise was given in love.
Thus they lived for a time. She was happy with life.
They tried to satisfy their love in every way.

Med mamman, Helka, gick det bra och likaså
med systern Ainikki, men man förstår ändå
om tankens flykt ibland kom att mot Cypern ställas,
såsom när Tuulikki en afton sjöng om Hellas.

AKT 3

Nr 6. ROMANS

ANEMOTIS

O barn af Hellas, byt ej bort
Din sköna fosterjord!
Barbarens bröd är hårdt och torrt,
Och klanglöst är hans ord.
Hans sol är blek, hans himmel grå,
Hans hjerta kan ej ditt förstå.
O, barn af Hellas, byt ej bort
Din sköna fosterjord!

O Hellas barn, ditt land är godt,
Ditt land är stort och skönt.
Dess jord är grön, dess haf är blått,
Dess strand af åra krönt.
Dess vind är varm, dess sol är klar,
Dess himmel tusen stjernor har.
O Hellas barn, ditt land är godt,
Ditt land är stort och skönt.

Och därför, barn af Hellas, minns
Ditt ädla fosterland!
Ej ro, ej lif, ej lycka finns
I fjerran från dess strand!
Hvarhelst din väg i verden går,
Din rot är der din vagga står.
Och därför, barn af Hellas, minns
Ditt ädla fosterland!

Anoppi Helka oli tyytyväinen
ja sisko Ainikki – vaan kaipuu jäinen
Kyllikin joskus valtas, koti-ikävä,
kun lauloi Tuulikki Hellaasta, merestä.

KOLMAS NÄYTÖS

Nro 6. ROMANSSI

ANEMOTIS

Laps Hellaan, älä vaihda pois
sun maatas ihanaa!
Sill' leipä vieraan karvast' ois
ja sana karkeaa.
Häll' aurinko on loistoton,
ja sydän hällä outo on.
Laps Hellaan, älä vaihda pois
sun maatas ihanaa!

Laps Hellaan, suuri sull' on maa,
maa maire, suloinen.
Sen kummut kukkii kunniaa,
ja siintää meri sen.
Sees on sen päivä, lämmin sää,
öin kirkaat tähdet kimmeltää...
Laps Hellaan, suuri sull' on maa,
maa maire, suloinen.

Siks muista, Hellaan auringon
all' ett' on synnyinmaas,
ett' elononnes raja on
sen rakas rantapaas!
Ties kunne kulki, juurias
et kirvoittaa voi kehдостas.
Siks muista, Hellaan auringon
all' ett' on synnyinmaas!

Things went well with mother Helka too
And with Ainikki, his sister – though one can understand
That her thoughts sometimes strayed to Cyprus,
As when one evening Tuulikki sang of Hellas.

ACT 3

III No. 6. ROMANCE

ANEMOTIS

O child of Hellas do not exchange
Your lovely native land.
The Barbarian's bread is hard and dry,
And his words lack resonance.
His sun is pale, his skies are grey,
His heart will not understand yours.
O child of Hellas, do not exchange
Your lovely native land.

O child of Hellas, your land is good,
Your land is rich and beautiful.
Its earth is green, its sea is blue,
Its beaches crowned with glory.
Its winds are warm, its sun is bright,
Its sky holds a thousand stars.
O child of Hellas, your land is good,
Your land is rich and beautiful.

Remember, therefore, child of Hellas
Your noble native land.
No peace, no life, no happiness exists
Far distant from its coast.
Wherever your journey in the world takes you,
Your roots are where your cradle is.
Remember, therefore, child of Hellas
Your noble native land.

12 BERÄTTAREN:

Det var en sådan kväll, då Lemminkäinen var
i vildmarken på jakt, och ensamheten skar
i Kyllikki som – en kniv. Chryseis lät sig lockas
att gå på dans igen, där ungdomsblommor plockas,
hos landsmännen i byn. Hon bröt därmed sin ed.
med jubel mottogs hon i cypriernas led.

AKT 4

13 Nr 7. CYPRIERNAS KÖR

KÖR

Låt citromna klinga!

Låt flöjterna susa!

Låt glädjen oss vinga!

Låt sången oss tjusa!

Chryseis är kommen. Vår sol har gått opp.
Vi helsa dig åter, du strålande hopp!

14 BERÄTTAREN:

När Lemminkäinen kom med villebråd från skogen
och ställde frågan om Chryseis varit trogen
till Ainikki och fick besked om vad som skett,
blev han förfärligt vred, utöver sans och vett.
I samma ögonblick dök Tiera upp på slottet,
men i bedrägligt skick, och rågat blev nu måttet:
av Pohjas mörka folk var Tieras hemgård bränd!
Med ens satt svärdet löst vid Lemminkäinens länd.
Han måste ut i krig, det var förbi med freden.
Och likt Chryseis nyss, bröt han för sin del eden.

Och det blev krig, med allt vad som till kriget hör.
De båda hjältarna for fram som vilddjur gör.

KERTOJA:

Suruissaan taivaanrantaa vahtasi,
kun Lemminkäinen metsissä hirviä jahtasi.
Tanssiin ja ilonpitoon oli pakko päästä,
rintansa jotta sulais roudasta ja jäästä.
Tykönä heimolaisten raikui ratto,
ja siihen yhtyi vaimo valapatto.

NELJÄS NÄYTÖS

Nro 7. KYPROLAISTEN KUORO

KUORO

Soi, huilujen humu!

Soi, kitaran kieli!

Käy, karkelon kumu!

Nyt riemua, mieli!

Chryseis on löydetty. Päivä on taas.
Oi terve, oi terve, sa aurinko maas!

KERTOJA:

Kun Lemminkäinen saapui kotiin saaliineen,
sai kuulla siskon yksin kotiliittä vaaliineen.
Sen tiedon saatuaan
hän joutui suunniltaan.
Samassa Tiera syöksyi linnanpihaan
ja uutisensa antoi lisäponta vihaan:
Oli Pimentolan miehet tehneet tuhoa.
Taas miekka tanassa ja täynnä uhoa
tuo Lieto Lemminkäinen metelöi
ja sotakiikhossaan sanansa hänkin söi.

Niin alkoi sota ja kaikki mikä siihen kuului.
Lemminkäinen ja Tiera kuin villipedot

12 NARRATION

It was an evening when Lemminkäinen
Was hunting in the forest and loneliness cut into her
Like a knife. Chryseis let herself be tempted
To dance again where youthful flowers are plucked
With her compatriots in the village. Thus she broke her vow,
And was joyfully received in the ranks of the Cypriots.

ACT 4

13 No. 7. CYPRIAN CHORUS

CHOIR

Let the zithers sound.
Let the flutes sigh.
Let happiness give us wings.
Let song delight us.

Chryseis has come. Our sun has risen.
We greet you again, you radiant hope.

14 NARRATION

When Lemminkäinen returned with quarry from the forest
And asked Ainikki if Chryseis had been faithful
And was told what had happened,
He became mightily angry, beyond all reason.
At the same moment Tiera came to the palace,
But in a terrible state. And this was too much:
People of the dark land had burnt Tiera's farm.
Immediately Lemminkäinen drew his sword.
Now he must fight, gone was the time of peace.
And like Chryseis he broke his side of the vow.

And there was war with all that war entails.
The two heroes advanced fiercely as wild animals.

Allt manfolk mördades, de ville krossa, skända!
En herde skonades, en blind, han var den enda,
och allför ynkelig för att avlivas med svärd.

Mot Cypem styrde snart de grekiska sin färd.
Chryseis tog de med mot hennes vilja.
Men makterna, som vet att från örtt skilja,
grep in och ställde till med århundradets storm.
Och grekerna drev in i ganska dålig form
till Pohjala – tänka sig! Chryseis rymde genast
till Lemminkäinens tält, men han sa tack för senast,
och ville inte alls ha hem henne igen.
Han hade en affär i Pohja, nämligen,

och måste för att få den flicka som det gällde
uppfylla vissa krav, som flickans mamma ställde.
Bland annat blev han nödd att skjuta Tuonis svan.
Han gick till verket strax, kavat och segervan.
Men när han låg på lur invid den svarta älven
där svanen simmade, så fick han plötsligt själv
en förrädisk pil i sig, av herden, som vi minns,
och föll i strömmens våld – den ström där det försvinn.

Där hemma började hans hårborste att blöda;
han var i nöd förstod hans mamma – bland de döda
kanhända –. Hon begav sig, för att leta, ut
och var beredd att gå till alla vägars slut.

Men Lemminkäinen var försvunnen, så vad göra?
Hur gå till väga för att hjälten återföra
till dem som levde kvar? Att läsa ord med makt
försökte Tiera då i dödens dystra trakt.

Nr 8a. BESVÄRJELSEN. MELODRAM

TIERA

Upp, naturens vida rike!
Dina kopparportar vike.

riehuivat Pimentolan maassa, jota siis Pohjolaksi kutsutaan.
Tappoivat kaikki miehet, kaikki paitsi yhtä, sokeaa paimenta,
johon ei kannattanut kalpaansa liata.

Kreikkalaiset lähti kotiansa päin
ja veivät muassansa Anemotiksen
ja väen väkisin myös Chryseiksen.
Mutta luonto ärtyi,
myrsky nousi.
Laiva ajautuikin Pohjolaan.
Chryseis pakeni ja kohtasi Lemminkäisen,
joka ei enää häntä huolinnut,
muistoista ihanista huolimatta.

Pohjolan ihana impi olisi Lemminkäisen oma,
jos mies viimeisenä miehuuskokeenaan
ampuisi jousellaan Tuonelan joutsenen.
Sodasta sikiää petos. Lemminkäisen orja petti herransa,
sai aikaan sen että sokea paimen surmasi Lemminkäisen
katajanuoella, loitsun suojelemaan
pystyi vain katajainen nuoli.
Ja Lemminkäinen suistui Tuonen mustaan virtaan.

Kotona hänen hiusharjansa alkoi norua verta.
Helka ymmärsi että poika oli hädässä, kenties jo kuollut.
Hän alkoi etsiä Lemminkäistä.
Sodasta sikiää petos.

Niin Lemminkäisen oli Tuoni vienyt.
Elämän loitsua ei kukaan tiennyt.
Kovasti koetti Tiera löytää sanan
jolla saisi kumppanin pois mailta Manan.

Nro 8a. MANAUS, MELODRAAMA

TIERA

Ylös, luonnon valtakunta,
portti vaskinen, vapise!

All the men were slaughtered, they sought to crush them, debase,
A blind shepherd was spared, the only one,
A man too pitiful to be put to the sword.

The Greeks set sail, and to Cyprus they soon steered.
They took with them Chryseis contrary to her will.
But the powers that distinguish right from wrong
Entered into the conflict and a mighty storm blew up.
The Greek ships were forced ashore battered and leaking,
They were carried into Pohja. Chryseis quickly fled
To the tent of Lemminkäinen, but he was dismissive
And did not want her back.
He had an affair in Pohja, to be precise,

And to win the maiden in question
He had to fulfil certain demands that her mother posed.
Among these tasks was this: that he shoot Tuoni's swan.
He applied himself to the task, proud and confident of success.
But as he was stalking in the rushes beside the black water
Where swam the swan, suddenly he himself was struck by an arrow,
Shot by the aforementioned shepherd,
And he fell into the mighty current just where the river disappears.

Back at home his hairbrush started to bleed;
The son was in direst need, his mother understood,
Perhaps already dead. She went to seek him out
And was prepared to journey to the ends of the earth.

But Lemminkäinen had disappeared. What was to be done?
How can we return the hero
To those who are still alive? Reciting words of magic
Tiera tried in the dismal shades of death.

15 No. 8a. THE SPELL, MELODRAMA

TIERA

Rise, wide kingdom of nature.
Open your great copper doors.

Till ditt hjerta vill jag tränga,
Dina bomar vill jag spränga,
Och med ordets gudastyrka
Vill jag dina regler dyrka.
Dina stormar, dina vågor,
Dina grafvar, dina lågor
Låte upp sin mun att tala,
För att menskosorg hugsvala.

Jag besvärjer dig, du ljusa
Luft, att för min vilja susa.
Lunnotars barn, som blida,
Uti solskensböljor vida
Öfver fjällens toppar simma,
Dugga, ånga! Tätna, dimma!
Tag gestalt, du underbara!
Ilmatar, stå upp!

Luftens ande, Ilmatar, sväfvar fram uti molnet.

Mig svara!
Säg: bland lefvande, bland döde,
Hvad blef Lemminkäinens öde?

LUFTENS ANDE

Stormen har fört
På örnavingar
Kaukos hjelte
Till nordanfjäll.
Mer vet jag ej.
Fråga elden.
Nu jag fläktar i solsken bort.

Försvinner.

TIERA

Jag besvärjer dig, du röda
Eld, att för min vilja glöda.
Solens barn, som lifvet föder,

syöksyn nyt sydämehesi,
särjen teljet, auon ukset
jumaltaian tapparalla.
Aalto, aukaise kitasi,
puhu, myrsky ja puhuri,
sanele, savu ja tuli,
haastele, ikuinen hauta,
huolta huojenna inehmon.

Ilma kirkas, sua manoa,
alle tahtoni alistu.
Astuos alemma, armas,
tuiman tunturin laelta,
auringin asuinsijoilta.
Sada, talma! Sumu, sakene!
Muutu muotoon, ihmehenki!
Ilmi, Ilmatar!

Ilmatar leijaa esiin pilvessä.

Sanele:
miss' on kaunis Kaukomieli,
elossa vai kuolehissa?

ILMATAR

Myrsky on vienyt
kotkansiivin
Pohjan sankarin
vuorille pois.
Muut' en tiedä.
Tutki tulta!
Korkeaan kotiini jälleen käyn.

Katoaa.

TIERA

Tuli tuima, sun manoa,
alle tahtoni alistu.
Painu, sa elämän ehto,

I would pierce to your heart
Would break your defences
And with words of divine force
I would undo your bolts.
Your storms, your waves,
Your graves, your flames,
Let your mouths speak
To comfort human mourners.

I invoke you, you light
Air, to sigh for my sake.
Children of Luonnotar
Out in the wide waves of sunshine
Swim over mountain ranges,
Drizzle, steam! Thicken, mists!
Take form, you wondrous being.
Ilmatar, arise.

Ilmatar, spirit of the air, appears in the cloud.

Answer me.
Say: amongst the living, amongst the dead,
What is the fate of Lemminkäinen?

SPIRIT OF THE AIR
The storm has carried
On an eagle's wings
The hero of Kauko
To the northern range.
More I know not.
Ask the fire.
Now I dissolve in the sunshine.

Disappears.

TIERA
I invoke you, you red
Fire, glow for my sake.
Child of the sun that life engenders,

Lyser, värmer och föröder,
Tag gestalt! Du aska, falna!
Låge, stelna! Flamma, svalna!

Eldens ande, Panu, uppstår i en låge ur fjällväggen.

Säg: bland lefvande, bland döde,
Hvad blef Lemminkäinenens öde?

ELDENS ANDE

Solen svedde
Hans svarta lockar.
Blinkat har han
För trollmäns pil.
Mer vet jag ej.
Fråga vattnet.
Nu jag fladdrar i flammor bort.

Försvinner.

TIERA

Jag besvärjer dig, du klara
Vatten! På min fråga svara!
Du naturens silfvervagg,
Som i oceanens fragga
Mäktig går att jorden skölja,
Tag gestalt! Upphäf dig, bölja!
Aallotar, ditt svar må följa!

*Vattnets ande, Aallotar, uppstår i en kaskad
vid foten af fjället.*

Säg, bland lefvande, bland döde,
Hvad blef Lemminkäinenens öde.

VATTNETS ANDE

Dykat har han
I dunkla vågor.
Wellamo kysser
Han bleka kind.

lämmön luoja, turman tuoja.
Muutu muotoon! Tuhka, tummu!
Lienny, liekki! Savu, häviä!

Panu ilmestyy liekissä kallioseinästä.

Sano: onko Kaukomieli
elossa vai kuollehissa?

PANU

Päivä mustat
hiukset hiilsi,
noidan nuolen,
on nähnyt hän.
Muut' en tiedä.
Tutki vettä!
Liekeissä leijun ma jälleen pois.

Katoaa.

TIERA

Vesi selvä, sun manoan,
alle tahtoni alistu.
Luonnon lieku sa hopeinen,
valtameri, vaahtharja!
Muutu muotoon!
Tyynny, tyrsky!
Astu, Aallotar, esille!

*Aallotar ilmestyy vesiputouksessa
vuoren juurelle.*

Sano: onko Kaukomieli
elossa vai kuolehissa?

AALLOTAR

Suistunut on hän
suuriin vesiin
Vellamon suudelma
poskellaan.

Who shines, warms and lays waste,
Take form. Fall, you ashes.
Flame, grow stiff, grow cool.

The spirit of fire, Panu, arises out of a flame in the mountainside.

Say: amongst the living, amongst the dead
What is the fate of Lemminkäinen?

SPIRIT OF FIRE

The sun singed
His black locks.
He blinked
At the magician's arrow.
More I know not.
Ask the water.
Now I glimmer and fade.

Disappears.

TIERA

I invoke you, you clear
Water. Answer what I ask.
You silver cradle of nature
That in the foam of the ocean
Washes the earth mightily,
Take form. Arise you waves.
Aallotar, let your answer follow.

*The spirit of the water, Aallotar, rises in a cascade at the
foot of the mountain.*

Say: amongst the living, amongst the dead,
What is the fate of Lemminkäinen?

SPIRIT OF THE WATER

He has dived
Into dark waves.
Vellamo kisses
His pale cheek.

Mer vet jag ej.
Fråga jorden.
Nu jag dunstar i dimmor bort.

Försvinner.

TIERA

Jag besvärjer dig, du gamla
Jord, att här ditt väsen samla!
Tuoni, du underjordens
Bleke konung, lyss till ordens
Makter som din storhet kufva!
Berg, upplåt dig! Res dig, tufva!
Uppstå, jätte, ur din grufva!

*Tuoni, askgrå, jättehög och med långt hängande
skägg, uppstår ur jorden.*

Säg, bland lefvande, bland döde,
Hvad blef Lemminkäinens öde?

TUONI

Sorgsen sofver
Fjerran längtande
Lemminkäinen
Fången i kedjor
Vid dödens flod.
Räddas kan han
Blott af den trognaste
Kärlek, som aldrig
I lifvet svek.

Sjunker i jorden.

CHRYSEIS

melankoliskt upprepar

Räddas kan han
Blott af den trognaste
Kärlek, som aldrig
I lifvet svek.

Muut' en tiedä.
Tutki maata!
Utuna uin minä jälleen pois.

Häviää.

TIERA

Maa vanha, sinut manoa
alle tahtoni alistu, tuo osat olentos tänne!
Tuonen kalpea kuningas,
saavu käskyllä sanani,
mahtiasi mahtavamman.
Vuori, aukee! Nurmi, nouse!
Jätti, hautasi hajoita!

*Tuoni, tuhkanharmaa, jättiläiskokoisena, parta pitkä
ja lumivalkea, kohoaa maasta.*

Sano: onko Lemminkäinen
elossa vai kuolehissa?

TUONI

Nukkuvi nuorna
Lemminkäinen
murhemielin,
kaivaten, kahleissa
kuoleman virran.
Päästää voi hänet
yksin lempi,
koskaan, koskaan
pettämätön.

Vaipuu maan alle.

CHRYSEIS

Surumielisesti toistaen.

Päästää voi hänet
yksin lempi,
koskaan, koskaan
pettämätön.

More I know not.
Ask the earth.
Now I evaporate into the mists.

Disappears.

TIERA

I invoke you, you ancient
Earth, to gather your being.
Tuoni, you pale king
Of the underworld, listen to the spell
That curbs your power.
Rise up, mountains. Tussocks, arise.
Come up, giants, from your mine.

*Tuoni, ashen grey, giant-tall and with a long beard,
arises from the earth.*

Say: amongst the living, amongst the dead,
What is the fate of Lemminkäinen?

TUONI

Sorrowfully he sleeps
Longing from afar
Lemminkäinen
Bound in chains
At the river of death.
He can be saved
Only by the most faithful
Love that never
Failed in life.

Sinks into the earth.

CHRYSEIS

(repeating in melancholy fashion)

He can be saved
Only by the most faithful
Love that never
Failed in life.

PHOTO: © KARI HAKU

TOVE ÅMAN *Chryseis*

O Afrodite, du som tänder glöden,
Den glöd, som värmer och som oss förtär,
Säg oss den kärlek, som i jordens öden
Den trognaste, den högsta kärlek är!
Säg oss en makt, långt ädlare än din!
Hvar finns en dödlig, som ej löften brutit,
Som allt förlåtit, ingenting förskjutit?
Hvar finns en kärlek, starkare än min?

BERÄTTAREN

En enda räddning finns, men var står den att finna?
Den trogna kärleken! Var finns den man, den kvinna
som har den kärleken, som hoppas allt och tror,
fördrar, förlåter allt? Man tänker på en mor.

HELKA (Bön till solen)

O himmelens barn, du strålande sol.
Som skiner så högt på din konungastol,
Sänd älskligt och glatt
Din gyllene skatt!
Låt lysa ditt ljus i den eviga natt!
Se Manalas furste med fingrar av järn
Han vaktar de nattliga klippornas värn.
Låt en stråle från det höga
Sakta flämta,
Ljuvligt skämta
För hans öga!
Låt, förblindad av ditt sken,
Nattens furste sorglöst somna,
Dödens starka armar domna
Och lösa det rov de fångat ren!

BERÄTTAREN

Nu trädde Helka fram till Tuonis svarta vatten.
Hon följdes av ett ljus som genomträngde natten.
Är Helka den som kan bli frälsningen från nöden.
Tyst gör hon sig beredd att gå i kamp med döden

Oi, Afrodite, tulell' autioittaa
jok' ihmisrinnan voit tai kirkastaa,
mik' on se rakkaus, jota suurempaa
ei elon kohtaloissa saata koittaa?
Mik' on se mahti, jalompi kuin sun!
Ken kuolevainen kaikki anteeks antaa
ja pettämättä kaikki kärsii, kantaa?
Mi rakkaus väkevämpi on kuin mun?

KERTOJA

Pelastuskeino yksi vielä on:
rakkaus pyyteetön, sammumaton.
Se tunne kaiken kärsii, kaiken kestää
ja löytyy ainoastaan äidin sydäimestä.

HELKA (Rukous Auringolle)

Oi, Aurinko, taivaan laps ikisees,
sua kohti nyt kurkoitan, korkeutes,
säde säihkyvä luo,
valos siunaus suo,
luo kultaan Kuolemanvirran vuo!
Tylyn Tuonelan vartion tuolla sa näät,
näät rautiaiset sormet,
näät peitsen päät
Suo'os koittos korkealta
esiin entää, leijuin lentää,
jotta valta
Tuonen tumman raukeais,
uueen uupuis laumata sankat,
vaipuis käsivarret vankat
ja Kuoleman kahleet laukeais!

KERTOJA

On vuolas virta Tuonelan maanalaisen.
Äitiä rakkauden liekki valaisee.
Niin Helka käy hakemaan poikalastaan,
rohkenee nousta tuonen voimaa vastaan.

O Aphrodite, who lit the ember,
The fire that warms and consumes us,
Tell us of that love that in earthly life
Is most faithful, the pinnacle of love.
Tell us of a power, much purer than yours.
Where is a mortal who has not broken promises,
Who has forgiven all, has failed in nothing?
Where is a love that is stronger than mine?

NARRATOR

There is only one salvation but where to find it?
Constancy. Where is the man, the woman
Who bears that love, who hopes and believes,
Who accepts and forgives? One thinks of a mother.

HELKA (Prayer to the sun)

O child of heaven, you radiant sun.
That shines so brightly from your throne,
Send the delight and cheer
Of your golden treasure.
Let your light shine in eternal night.
See the Prince of Manala with fingers of iron
He guards the rocky fortress of night.
Let a ray from the firmament
Gently glow,
Let it playfully
Fall on his gaze.
So that, blinded by your rays,
The prince of the night may slumber,
And death's strong arms be numbed
And free the quarry that they caught.

NARRATOR

Helka betook herself to Tuoni's black waters.
She was followed by a light that penetrated the night.
Is Helka to be the saviour in need?
Quietly she prepares for the struggle with death

Och natten den är stor och stigen neråt brant,
vad förr om Tuoni sagts var helt och hållet sant.

Nr 8b. ANDANTE GRAVE (ORKESTER)

10 Nr 9. FINAL

KÖR

Dödens flod för vårt öga hägrar.
Längtan suckar och gravnen vägrar.
Kärlek, kärlek, som allt besegrar,
Vandrar trygg på din mörka stig!
Lyss till klappande bröst som bedja!
O, bryt sönder förderfvets kedja!
Kom att trösta och kom att glädja!

BERÄTTAREN

Hon letade sig fram till Lemminkäinens lik.
Hon ledde honom upp ur dödens dunkla vik.
Han levde, han fanns till, det hade skett ett under,
det största som kan ske i våra levnadsstunder.
Och vare det igen en gång med visshet sagt:
En moders kärlek har en överjordisk makt.

KÖR

Grafvens fångsel det brast för dig!
Det var en moder.

CHRYSEIS: SOLO

Det var en moder. Himmelska gudinna,
Du gaf oss tecknet. Jag din vink förstår:
Långt mer än maka, syster, älskarinna,
En moders kärlek utan svek består.
O Afrodite, herrska öfver hjertan,
När glädjen tjsar, när behaget rör;
Men uti nöden, pröfningarna, smärtan
Din krona moderskärleken tillhör!

Varoen kulkee hiljaisuuden rajoilla,
yö pimeä on manan majoilla.

Nro 8b. ANDANTE GRAVE (ORKESTERI)

Nro 9. FINAALI

KUORO

Tuonen virta niin tyynnä lepää.
Kaiho huokaa, ja hauta epää.
Suuri rakkaus kaikki voi!
Astu tyynenä tietäs, oi!
Kuumat kuulkosi huokaukset! –
Murra kuoleman muurit, ukset!
Tuo'os riemu ja lohdutukset!

KERTOJA

Hän löysi Lemminkäisen kalvenneen
ja nosti syleilystä mustan veen.
Voimallaan pojan henkiin virvoitti,
elämän hunajalla kuolon kahleet kirvoitti.
Kas äidin rakkaus on mahti valtavin,
elämään herättävä mullan altakin.

KUORO

Lempi haudankin auki loi.
Se oli äiti.

CHRYSEIS: SOOLO

Se oli äiti, äidin sydän, parmas,
ja jumalattaren tää oli opetus.
On enemmän kuin vaimo, sisko, armas
ain' uskollinen äidin rakkaus.
Oi Afrodite, sun on valta, taika
kun mieltä hurmaa ilon, kauneuden;
vaan konsa koittaa vaivan ange aika,
on kruunus paikka kulmill' äitien.

And the night is vast, the downward path is steep
All that has been told of Tuoni proves to be true.

No. 8b. ANDANTE GRAVE (ORCHESTRA)

16 No. 9. FINALE

CHOIR

Death's flood appears to our eyes.
Sighs of longing, tyranny of the grave.
Love, love that conquers all,
Wander safely on your dark path.
Hear a beating heart that prays.
Break asunder the chains.
Come to comfort, come to rejoice.

NARRATOR

She sought out the corpse of Lemminkäinen.
She led him for the from death's dark inlet.
He was alive, was with us, a miracle had occurred,
The greatest of all miracles in this life.
So let us yet again announce with confidence:
A mother's love has supernatural power.

CHOIR

The prison of the grave opens before you.
It was a mother.

CHRYSEIS: SOLO

It was a mother. Oh heavenly goddess
You gave us the sign. I understand your message:
Far greater than a wife, a sister, a beloved,
A mother's love is never fickle.
O Aphrodite, rule the heart,
When delight tempts and pleasure calls;
But in need, trials and pains
A mother's love bears up your crown.

BERÄTTAREN

Nu har vi kommit fram till slutet på vår saga.

I ödets händer är vi allesammans svaga.

Men vi har kunnat se vad kärleken förmår.

Så låt oss värda den i alla våra år.

Den är vår arvedel, de gamlas och de ungas,
och är förvisso värd att hyllas och besjungas.

Ni frågar hur det gick för kärleksparet sen.

De flyttade ihop och bor tillsammans än.

Det önskar vi oss men, de unga återvände

Till sagans värld, det var vad som i slutet hände.

KÖR

Pris, ära och glans

För kärlekens krans!

Se, kronan är vunnen,

Den skönaste som fanns!

Den blommande vår

Han flyr och förgår,

Och rosorna vissna, men trohet består.

O mer ej klaga!

Låt dig behaga

Vår blomstersaga

På Cyperns strand!

För dig vi glöda,

För dig vi blöda,

För dig, vår moder, vårt fosterland!

KERTOJA

Nyt tarinamme päätöksessä on.

On heikko ihminen käsissä kohtalon,
vaan rakkaudesta lisää voimaa saamme.

Siis sitä herkeemättä vaalikaamme.

On rakkautta syytä ylistää ja kiittää,
se kautta aikain nuoret, vanhat yhteen liittää.

Mitenkö kävi lemменparin sittemmin?

Kysytte. Onneikkaasti tietenkin!

He muutti yhteen, asustavat sopuisasti
Satujen maailmassa elämänsä loppuun asti.

KUORO

Oi rakkauden

työ! Seppel' on sen!

Oi, löydetty kruunu

on ihmehinen!

Kevät säihkyväsää

pois, pois häviää,

ja ruusut ne kuihtuu, mut rakkaus jää.

Äl' enää emmi,

vaan lemmi, lemmi!

Oi, lemмен uskallus kaikki voi!

Jos haave haipuu,

jos kalvaa kaipuu,

niin sydämellesi virka, oi:

lyö, lemmi, loista kuin kevätkoi!

NARRATOR

Now we have reached the end of our tale.
In the hands of fate we are all weak.
But we have seen what love can do.
So let us care for love through all our years.
It is our heritage, both young and old,
And deserves our homage and our praise.

You ask what fate awaited the loving couple.
They took each other back and remain together yet.
We wish for that but the young couple returned
To the world of myth and so our story ends.

CHOIR

Praise, glory and honour
For the wreath of love.
Behold, the crown is won
The finest of them all.
The verdant spring
May flee and decay,
And the roses wither, but constancy remains.
Lament no more.
May you enjoy
Our floral tale
On the shores of Cyprus.
We burn for you,
We bleed for you,
For you our mother, our native land.

This recording was produced with support from the Society of Swedish Literature in Finland/Paclus Foundation, The Finnish Cultural Foundation, Jenny and Antti Wihuri Foundation, Alfred Kordelin Foundation and the Foundation for the Promotion of Finnish Music (LUSES)

RECORDING DATA

Recorded in September 2002 at the Tapiola Concert Hall, Finland
Recording producer: Marion Schwebel
Sound engineer: Rita Hermeyer
Digital editing: Christian Starke, Julian Schwenkner
Neumann microphones; Studer Mic AD 19 pre-amplifier and DA converter;
Yamaha O2R mixer; Genex MOD recorder; Stax headphones
Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Kimmo Korkonen 2004
Translations: Susan Sinisalo (English); Christine Römer (German);
Arlette Lemieux-Chéné (French)
Libretto translations: Eino Leino and Toivo Lyy (Finnish song texts);
Liisa Ryömä (Finnish narration); William Jewson (English)
Cover art: Robert Wilhelm Ekman (1808-1873): *Ilmatar på vågorna*, c. 1860;
and *Lemminkäinen på Eldsjön*, c. 1867. Used by gracious permission of
Ateneum Art Museum, the Finnish National Gallery. Photographs by the
Central Art Archives / Hannu Aaltonen
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd., England

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40
info@bis.se www.bis.se

Under perioden 2002-2005 erhåller BIS Records AB
stöd till sin verksamhet från Statens kulturråd.

BIS-CD-1340 © & © 2004, BIS Records AB, Åkersberga.

BIS-CD-1340